

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Hur uppfattas barn i behov av särskilt stöd?

- en kvalitativ studie med förskollärare och rektorer

Namn: Amy Dahlström, Daniar Carreño-Hama
& Jennifer Carreño-Hama
Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT 2024
Handledare: Ann-Katrin Swärd
Examinator: Ingrid Henning Loeb

Nyckelord: Barn i behov av särskilt stöd, definition, likvärdig utbildning, ramfaktorer

Abstract

I läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) står: “utbildningen utformas så att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling får det stöd och de utmaningar de behöver” (Skolverket, s. 19). I formuleringen framgår att barn i behov av särskilt stöd ska beaktas i utformningen av verksamheten för att ge stöd i utvecklingen. Syftet med följande studie är att undersöka hur förskollärare och rektorer uppfattar begreppet barn i behov av särskilt stöd och således synliggöra eventuella likheter och olikheter hos respektive yrkesprofession. Forskningsfrågor som ligger till grund för studien är, *hur uppfattar förskollärare och rektorer begreppet barn i behov av särskilt stöd?* och *finns det olika uppfattningar mellan yrkesgrupperna?* Utgångspunkten i studien är en kvalitativ ansats som metod i syfte att undersöka begreppet barn i behov av särskilt stöd. Insamling av material består av intervjuer med tre förskollärare och tre rektorer. Intervjuerna har ljudinspelats och därefter transkriberats vilket har utgjort underlag för analys. Med utgångspunkt i fenomenografisk teori och analys har studien resulterat i tre identifierade huvudområden: Definierat synsätt som har brutits ned i de följande två dimensionerna, konstruktivistiskt synsätt och kategoriskt synsätt. Det andra huvudområdet är likvärdig utbildning som identifierat dimensionerna förskollärarens roll och styrdokument. Tredje huvudområdet är ramfaktorer som belyser dimensionerna kompetens, gruppstorlek och resurser.

Förord

Vi vill börja med att tacka våra respondenter som medverkat och bidragit med givande tankar till studien. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare som har varit ett otroligt stöd i denna process och som har berikat studien såväl som oss själva med sin kompetens.

Studien har belyst flera dimensioner av vad barn i behov av särskilt stöd kan ha för betydelse i förskolan. Det är ett komplext begrepp som kan införliva många olika betydelser. Det har givit oss en fördjupad kunskap som vi tar med oss in i yrkesutövandet. Fenomenet barn i behov av särskilt stöd anser vi är än tvetydig men vi hoppas att studien ger insyn i både förskollärare och rektorers uppfattningar och även utifrån vårt perspektiv på fenomenet.

/Amy Dahlström, Daniar Carreño-Hama & Jennifer Carreño-Hama

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
2	Syfte och frågeställningar	4
3	Bakgrund	4
4	Tidigare forskning	6
4.1	Leading Inclusive Early Childhood Education: The Architecture of Resources Necessary to Support Implementation and Change Practice	6
4.2	A preschool for all children? – Swedish preschool teachers’ perspective on inclusion	6
4.3	Making schools inclusive? Educational leaders' views on how to work with children in need of special support	6
4.4	När barn blir till belastning och problem i förskola: Om behov av särskilt stöd och resurser i ett pressat läge	7
4.5	Special Support in Preschools in Sweden: Preschool staff’s definition of the construct	7
4.6	Preschool teaching in Sweden – a profession in change	8
5	Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	8
5.1	Fenomenografi	8
5.2	Centrala begrepp	9
5.2.1	Fenomen	9
5.2.2	Uppfattning	9
5.2.3	Variation	9
5.2.4	Urskiljning	9
6	Metod	10
6.1	Metod för datainsamling	10
6.1.1	Intervju	10
6.1.2	Mejlbaserad intervju	11
6.2	Urval	11
6.3	Genomförande	12
6.4	Bearbetning och analys	12
6.5	Studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	14
6.6	Etiska överväganden	14
7	Resultatredovisning	15
7.1	Definierat synsätt	16
7.1.1	Konstruktivistiskt synsätt	16
7.1.2	Kategoriskt synsätt	17

7.2	Likvärdig utbildning	17
7.2.1	Förskollärares roll.....	18
7.2.2	Styrdokument.....	19
7.3	Ramfaktorer	19
7.3.1	Kompetens	19
7.3.2	Gruppstorlek	20
7.3.3	Resurser	21
8	Diskussion	22
8.1	Metoddiskussion	22
8.2	Resultatdiskussion	23
8.2.1	Definition.....	23
8.2.1.1	Konstruktivistiskt synsätt.....	24
8.2.1.2	Kategoriskt synsätt.....	24
8.2.2	Likvärdig utbildning	25
8.2.2.1	Förskollärares roll	25
8.2.2.2	Styrdokument	26
8.2.3	Ramfaktorer	26
8.2.3.1	Kompetens	27
8.2.3.2	Gruppstorlek.....	27
8.2.3.3	Resurser.....	28
8.3	Slutkommentar.....	29
	Referenslista.....	30
	Bilagor	

1 Inledning

Förskolan har i uppdrag att synliggöra alla barn och skapa förutsättningar för lek, lärande och utveckling i praktiken. Alla barn har rätt till en lärorik och stimulerande miljö som är anpassad efter allas behov och förmågor. Förskolan ska uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver stöd i sin utveckling och ska ges rätt typ av anpassning. I "Läroplanen för förskolan

lpfö18” (Skolverket, 2018, s.6) står, “Förskolan ska särskilt uppmärksamma barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd”. Förskollärares kompetens och kunskap sätts på sin spets när de ska utforma verksamheten och arbeta för att främja alla barns utveckling samt synliggöra alla barns olika behov.

Under 2017 bedrev Skolinspektionen (2017) en granskning på förskolor runt om i Sverige i syfte att undersöka hur barn i behov av särskilt stöd uppmärksammas och vilket arbetssätt som präglar förskolorna för att möjliggöra delaktighet och utveckling utifrån individuella förutsättningar. Granskningen visade på tydliga kvalitativa skillnader mellan förskolornas arbete och definition av barn i behov av särskilt stöd samt hur utbildningen skapar ojämlika villkor för lärande beroende på hur förskolorna systematiskt undersöker, dokumenterar, granskar, analyserar och följer upp sin verksamhet. En tredjedel av de förskolor med ett fungerande arbetssätt visade att personalens kompetens och utarbetade barnsyn i relation till uppdraget med barn i behov av särskilt stöd var en nyckelfaktor. Genom analys av verksamhetens kartläggning tillämpas stödinsatser samt att dessa stödinsatser kontinuerligt följs upp och utvärderas för att i stor utsträckning tillgodose barns behov av särskilt stöd. Tillgång till reflektionstid och kompetensutveckling är centralt för arbetet, även specialpedagogiska stödinsatser för arbetslag och barngrupp. Granskningen mynnade ut i tre huvudsakliga områden gällande kvalitetshöjning i förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd: “Personalens förståelse för hur uppdraget ska omsättas behöver förstärkas”, “Arbetet med att undersöka och analysera stödbehov samt följa upp och utvärdera stödinsatser behöver utvecklas” och “Förskolechefer behöver ge förutsättningar för arbetet” (Skolinspektionen, 2017, s.23).

Rapporten pekar på kvalitativa skillnader i arbete och definition av barn i behov av särskilt stöd samt ojämlika villkor för lärande. Dessutom ska utbildningen anpassas efter behov samt intresse och vidare belyses rektorns roll att organisera och fördela resurser. Dessa aspekter av barn i behov av särskilt stöd som beskrivs har fångat vårt intresse i relation till praktiska erfarenheter och kurser som berört ämnet. Vi anser att formuleringarna i förskolans läroplan skapar tolkningsutrymme som innebär att strävansmålen kan vara svårbegripliga. Vi vill därför undersöka hur förskollärare och rektorer uppfattar begreppet barn i behov av särskilt stöd.

2 Syfte och frågeställningar

Är begreppet “barn i behov av särskilt stöd” ett fenomen som förändras utifrån sitt sammanhang och den enskildes erfarenhet eller är fenomenet öppet för spridda tolkningar? Syftet med följande studie är att undersöka hur förskollärare och rektorer uppfattar begreppet barn i behov av särskilt stöd sett till förskolans uppdrag.

- Hur uppfattar förskollärare begreppet barn i behov av särskilt stöd?
- Hur uppfattar rektorer begreppet barn i behov av särskilt stöd?
- Finns det olika uppfattningar mellan yrkesgrupperna?

3 Bakgrund

Vad är normalt och vad definierar normalitet? Tideman (refererad i Lutz, 2013) hänvisar till tre identifierade definitioner av normalitet. En statisk utgångspunkt indikerar på fysiskt och psykiskt utmärkande egenskaper hos människor. Dessa egenskaper blir inom denna utgångspunkt en avvikelse i förhållande till majoritetsbefolkningen. Därefter lyfts normativ normalitet som återspeglar värderingar som styrs av den samhällsordningen inom rådande tid. Värderingar ställs i relation till önskvärda beteenden som regleras av det befintliga sammanhanget (Tideman refererad i Lutz, 2013). Vidare identifieras den individuella eller medicinska normaliteten som syftar till behandling vilket avser tillhandahålla ett normalt tillstånd. En behandling innebär inte endast medicinskt utan kan även utgöras av (special)pedagogiska hjälpmedel (Tideman refererad i Lutz, 2013). Hur har definitionen av normalitet präglats synen på barnet ur ett historiskt perspektiv?

Efterkrigstiden gav utlopp för en förändringsperiod i synen på barn och barndom. Rationalitet som teoretisk grund förändrade det pedagogiska området, vetenskapen sågs som en objektiv lösning till utvecklandet av pedagogiska verksamheter. I och med nya perspektiv på barnet och barndomen, vilka tidigare varit mindre uppmärksammade i verksamheter, sågs även ett uppdragande av det kompententa barnet inom denna tidsperiod. Brytningspunkten mellan hem och institution innebar att förskolans kompensatoriska uppdrag fick allt större betydelse i att uppmärksamma och stödja barns olika svårigheter (Lutz, 2013). Det kompensatoriska uppdraget innebar att se förskolan som en institution för barns utveckling, även teori kring barns utveckling framträdde under denna tid.

Psykologen och barnläkaren Arnold Gesell (1880–1961) var en teoretiker som tog avstamp i barnets utveckling. Framträdande i Gesells forskning var att barns utveckling definierades ålderskronologiskt utifrån barnets biologiska mognad. Barns utvecklingsfaser som riktades mot att finna “det naturliga barnet” fick en stor inverkan på svenska förskolor som en förklaringsmodell att förstå barns beteenden och utformning av verksamheten för att möta barns olika behov. Utvecklingsfaserna fungerade som en normativ mall för att beskriva barn och sågs inte i relation till den kontextuella och kulturella skillnaden i barns utveckling (Lutz, 2013). Att utgå från utvecklingsfaser innebär att barns utveckling kategoriseras och ställs emot varandra, där avvikelser blir särskilt uppmärksammade.

Under 70-talet genomfördes Barnstugeutredningen (1972:26, 27) och i samband med BU gjordes även en utredning av grundskolans arbete (SIA-utredningen, SOU 1974:53) i syfte att utvärdera specialpedagogiska insatser som placerade barn i olika specialgrupper. Dess positiva effekter specialgrupperna avsåg att frambringa gick inte att fastställa. Forskning visade på att

integrering av barn med olika typer av funktionsnedsättningar i "vanlig" grupp gav positiv utveckling och lärande för barnen. Konsekvenser av sådana specialgrupper bidrog till stigmatisering och stämpling av barn som avviker från det "normala". Forskning kring den långsiktiga och kvalitativa betydelsen av stödsatser är förhållandevis begränsat men denna period gav utlopp för forskningsintresse kring inkludering av barn med olika funktionsnedsättningar. Forskning kring specialpedagogik är av stort intresse relaterat till förskolans verksamhet (Lutz, 2013). Av denna anledning är former av bedömning och specialpedagogisk kompetens av stor vikt i förskolan.

Relationen mellan det kontextuella och kulturella är särskilt viktigt när bedömningar görs om barns utveckling. Det är en central del av det pedagogiska uppdraget att synliggöra skillnader i barns olika förutsättningar och förmågor att utvecklas. Bedömningar kan innebära risker när enskilda barn anses tillhöra en specifik kategori, konsekvensen av det leder till att beteenden och det kontextbaserade osynliggörs (Lutz, 2013). Den historiska framställningen av barnet har utvecklats från Socialstyrelsens ansvar för barnomsorgen till Utbildningsdepartementets ansvar och förskolan fick sin första läroplan (Lundgren, 2020).

I förskolans första läroplan, läroplanen för förskolan (Lpfö98, 1998, s. 3) står begreppet: "... barn med behov av särskilt stöd". Formuleringen "barn med..." ger en antydning på Tidemans (refererad i Lutz, 2013) definition av statisk normalitet, att barn inte ses till sin kontext utan är ett resultat av sin avvikelse. I läroplanen för förskolan Lpfö98 (Reviderad 2010) används inte begreppet "barn med..." i formuleringar i varken förskolans värdegrund och uppdrag eller mål och riktlinjer. En av de närmsta indikationer på en förklaring av begreppet utifrån tolkning citeras "Verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan. Barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd och stimulans än andra ska få detta stöd utformat med hänsyn till egna behov och förutsättningar så att de utvecklas så långt som möjligt" (Lpfö98, reviderad 2010, s. 5). I rådande läroplan, Lpfö18 har begreppet "barn i behov av särskilt stöd" introducerats under rektorns ansvar och formulerats "utbildningen utformas så att barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling får det stöd och de utmaningar de behöver," (Lpfö18, 2018, s. 19). Således finns en historisk koppling till hur begreppet har reviderats i läroplaner utifrån rådande samhällsstruktur och synen på barnet.

Enligt 1 kap. 1 § Skollagen (2010:800) lyder förskolan under skollagen. Förskolan ska därför skapa en likvärdig utbildning för alla barn enligt 1 kap. 5 § Skollagen. Det innebär bland annat enligt 8 kap. 2 § att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samtidigt som barnen ska erbjudas en trygg omsorg. Förskoleverksamheten ska utgå från en helhetssyn såväl vad gäller barnets behov som utformningen av verksamheten. Omsorg, utveckling och lärande ska således bilda en helhet.

4 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras relevant forskning som genomförts inom ämnet barn i behov av särskilt stöd. De olika forskningarna har avgränsats till barn i behov av särskilt stöd och berör ämnet utifrån olika synvinklar och perspektiv vilket senare förankras i resultatdiskussionen.

4.1 Leading Inclusive Early Childhood Education: The Architecture of Resources Necessary to Support Implementation and Change Practice

Denna vetenskapliga artikel av Ackah-Jnr och Fluckiger (2023) baseras på en kvalitativ studie om inkluderande utbildning i Ghana. Utifrån en tolkande fallstudie var syftet att bidra med kunskap om vilka resurser som anses eller upplevs vara essentiella i lärarens arbete med inkludering i förskola och skola. Det författarna ville belysa var vikten av resurser för en inkluderande utbildning för alla barn, vilket framställs vara nödvändigt för att skapa förutsättningar för lärare att implementera styrdokument i praktiken. Resultatet visade på olika uppfattningar av inkluderande utbildning för barnen, en del ansåg att ett stort behov av reflektion var nödvändigt för implementering medan andra uttryckte hur stödinsatser primärt främjade en inkluderande utbildning i praktiken.

4.2 A preschool for all children? – Swedish preschool teachers' perspective on inclusion

I en enkätstudie genomförd i Sverige av Ginner Hau m.fl. (2022) undersöktes hur arbetet kring inkluderande miljöer ur ett pedagogperspektiv sker utifrån ekosystemmodellen för inkluderande förskoleundervisning (IECE). Författarna ville undersöka hur de inkluderande processerna och stödjande strukturer uppfattas. Data som insamlades kategoriserades efter processer och stödjande strukturer utifrån ekosystemmodellen. Analysen av data resulterade i två teman, "det organisatoriska sammanhanget" och "det interaktionella sammanhanget". Författarnas presenterade resultat i relation till identifierade teman pekade på att förskollärarna hade ett generellt perspektiv på inkludering. Den främsta betydelsen för inkluderande process betraktades utifrån positiv social interaktion, planering av aktiviteter, barns röster, dokumentation och anpassat material. I analysen av dessa uppgifter synliggjordes i liten utsträckning det enskilda barnets behov. Hinder för inkludering identifierades främst i vardagliga sammanhang. Faktorer som påverkade var personaltäthet, gruppstorlek och otillräckliga resurser varpå samtliga indikerade på otillräckligheten att se det enskilda barnet och utgjorde på så vis hinder för inkludering.

4.3 Making schools inclusive? Educational leaders' views on how to work with children in need of special support

En enkätstudie på 45 svenska kommunala förskolor och grundskolor genomfördes av Lindqvist och Nilholm (2013) för att undersöka vilken syn rektorer har på en inkluderande utbildning och hur inkludering definieras. Syftet med undersökningen var att få ökad kunskap om pedagogiska ledares synsätt på barns problematik i skolan, vilka hjälpmedel barn i behov av särskilt stöd bör få i förskolan och skolan samt SENCO:s (Special educational needs coordinators) funktion i praktiken. Enkäten innehöll flera svarsalternativ och utformades efter ledarnas syn på arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Datan analyserades i form av statistik och presenterades sedan som ett slutresultat. *Problematik i skolan* och varför det ansågs att barn är i behov av särskilt

stöd var, “individuella brister”, “höga målsättningar” och “otillgänglig beredskap för olikheter”. *Arbetet med barn i behov av särskilt stöd* ringade in viktiga faktorer i lärarens kompetens, specialpedagogiskt stöd, anpassade metoder, pedagogiskt team för barnet och hur barnets motivation upplevs.

4.4 När barn blir till belastning och problem i förskola: Om behov av särskilt stöd och resurser i ett pressat läge

En kvalitativ studie av Palla (2021) identifierar och analyserar 1600 berättelser från förskolepersonal om hur barn konstrueras och kategoriseras som barn i behov av särskilt stöd. Studien tar utgångspunkt i förskoleupprorets hemsida tillika upproret som skapade hashtaggen “#pressat läge”. Ett netnografiskt metodgenomförande användes i syfte att förstå alla dessa utsagor som beskrevs på förskoleupprorets hemsida. Sammanställningen utgjorde i störst utsträckning förskollärares utsagor och sedan barnskötares baserat på antalet inskickade bidrag. Resultatet av studien gav förskollärare tolkningsföreträde och makt att skapa en diskursiv definition då sammanställningen låg i majoritetsantal hos dem. Under studien framträdde fyra huvudområden: 1. Diskursen om det pressade läget, 2. en återkommande kategori, 3. barn som kräver (mer) resurser, 4. barn som behöver punktmarkeras. Första rubriken belyser personalens subjektiva uttryck att vara otillräckliga, trötthet, besvikelse och frustration att tillgodose barns behov. En bristande emotionell känsla av att se och bekräfta alla barn och det enskilda barnet. En tydlig linje i denna rubrik är att barn i behov av särskilt stöd inte får det stöd som de har rätt till enligt läroplanen (Lpfö18, 2018). En känsla av att barn i behov av särskilt stöd har ökat i de större barngrupperna och utsagorna syftar på en kategorisering av “vissa” barn. Betoningen av “sär-skilda” och det “avvikande” barnet fastställer konstruktionen av begreppet samt att den inte är beroende av tid och rum, utan kontextualiserad. Andra rubriken visar på hur kategoriserande begreppet barn i behov av särskilt stöd uppfattas i diskursen. Uttrycken visar på hur mångfasetterat begreppet kan vara och användas för att beskriva barnen i olika sammanhang både med diagnoser och utan. Barnet hamnar således i en subjektposition som styrs av förskolepersonalens definition. Tredje rubriken avser arbetslagens önskan om resurser vilket är förenligt med att avslagen ansökan kan bidra till kategorisering eller konstruktion av barnet i behov av särskilt stöd. Avslagen anknyts till ekonomiska överväganden och resursfördelningar. Fjärde rubriken beskriver otillräckligheten att hinna med alla barn. I dessa fall uttrycks prioriteringar att “punktmarkera” utåtagerande barn. I dessa fall tillskrivs en eller flera individer som belastningar för verksamheten, både med och utan diagnos.

4.5 Special Support in Preschools in Sweden: Preschool staff’s definition of the construct

Sandberg m.fl. (2010) genomförde en kvalitativ och kvantitativ studie i Sverige på 540 förskoleenheter i syfte att undersöka definitionen av “små barn i behov av särskilt stöd”. Undersökningen bedrevs med kvalitativ analys med öppen fråga och ett kvantitativt enkätsvar. Studien resulterade i två generella perspektiv på definitionen av barn i behov av särskilt stöd, barnperspektiv och organisationsperspektiv.

Barnperspektivet bröts ned i tre kategorier, “alla barn är i behov av särskilt stöd”, “barn som har en formellt identifierad diagnos” och “barn som behöver ytterligare stöd utan att ha någon diagnos”. Yttranden om att “alla barn är i behov av särskilt stöd” syftade på att vissa barn kan vara i behov av särskilt stöd både kort- och långsiktigt under en viss period. Begreppet är inte anpassat efter en specifik grupp. “Barnet med formellt identifierade behov” syftar till diagnosbaserade uttalanden samt institutioner utanför förskolan som identifierat barn i behov

av särskilt stöd. Den sista kategorin “barn som behöver ytterligare stöd” identifierades som barn i behov av särskilt stöd med stöttning att klara av sin vardag. Svårigheter som hade inverkan var kopplade till det sociala, emotionella, intellektuella, medicinska, psykologiska och/eller fysiska.

Organisationsperspektivet bröts även det ned i tre kategorier, personal, tid och resurser. Kategorin inom personal beskrev ett behov hos personalen att kunna tillgodose stöd för barnet. Barnets inverkan uttrycktes som en belastning på arbetsuppgifter och för barngruppen i sin helhet. Tidsaspekten berör mängden tid som går åt för att stödja barnen. Kategorin resurser avser behovet av extra resurser för att barnen ska kunna delta i verksamheten. Behovet syftade till att ge barnen adekvata resurser som inte tillhandhölls på förskolan, uttalandena berodde på otillräcklig kompetens som söktes hos specialpedagoger. I övrigt berördes även barn som har svårigheter i stora barngrupper utan resurs.

4.6 Preschool teaching in Sweden – a profession in change

Sheridan m.fl. (2011) genomförde en kvalitativ studie med syfte att undersöka betydelsen av vad förskollärare anser vara förskollärarkompetens. Studien fokuserar på hur lärares beskrivningar av förhållningssätt, kommunikation och interaktion med barn uppfattas kopplat till läroplanen. Genom en kvalitativ analys och ett interaktionistiskt perspektiv, ekologisk systemteori och kritisk ekologi analyserades innehållet av förskollärarkompetensen.

Analysen resulterade i tre dimensioner av lärarkompetens: att veta vad och varför, kunskap och interaktiv, relations- och transaktionskompetens. Kompetens att veta vad och varför avser kunskap om vilka aspekter och motiv lärare besitter vid tolkning, beskrivning, reflektion, skrivande- och samtal om förskolepedagogik med anknytning till läroplanen. Inom dimensionen berörs lärarnas innehållskunskap, reflektionsförmåga samt egenutbildning och förändringsvilja, med fokus på lärarens förståelse av professionen och innebörden i läroplanen. Vad gäller kunskapskompetens är förskollärares färdigheter och hur de agerar centralt. Resultatet visar att kunskap är relaterat till praktisk arbetserfarenhet och teoretisk kunskap till hur förskollärare implementerar läroplansmål i förskolans alla sammanhang. Vidare är denna dimension en del av lärarnas kompetens att leda och organisera såväl som simultan kapacitet. Den interaktiva, relationella och transaktionella kompetensen är sammanbunden med tidigare dimensioner och belyser att dessa är relationella, gemensamt beroende och sker i utveckling med dem. Dimensionen är framtagen ur lärares kommunikativa kompetens, sociala kompetens, kompetens att vårda och didaktiska kompetenser. I takt med samhällets ständiga förändring och förskolan likaså genom revidering av läroplan och ny forskning innebär det att definitionen av förskollärarkompetens skiftar och konstitueras utifrån rådande värderingar och kunskap.

5 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

I detta avsnitt behandlas studiens teoretiska utgångspunkt fenomenografi som avser att analysera det empiriska underlaget. Centrala begrepp som utgör en fenomenografisk analysmetod är *fenomen*, *uppfattning*, *urskiljning* och *variation*. Dessa begrepp tillämpas för att skapa en helhetsuppfattning kring barn i behov av särskilt stöd.

5.1 Fenomenografi

Fenomenografi är i grunden en forskningsinriktning som har i ändamål att förstå sig på fenomen och grundades av Ference Marton tillsammans med en grupp forskare (Svensson & Åkerblom, 2023). Inom fenomenografin ligger fokus på att kartlägga hur ett fenomen uppfattas i en grupp

av människor och vilka urskiljningar som uppstår mellan människors svar (Svensson & Åkerblom, 2023). En fenomenografisk utgångspunkt innebär att bedriva en forskningsinriktning med fokus på ett bestämt undersökningsfenomen. Fenomenografin tar avstamp i fenomenet ur en specifik kontext, för denna studie innebär det hur fenomenet tillämpas i förskolan och yrkesprofessioners uppfattning i sitt sammanhang. Forskarens bestämda kunskapsområde blir teorigrundat på det sättet att man är intresserad av ett fenomen att undersöka, uppfattningar av fenomen utgör underlag för resultatet. Studiens undersökning är uppdelad på tre förskolor för att skapa en variation av uppfattningar kring begreppet barn i behov av särskilt stöd. Dessa variationer av svar kommer sedan i jämförandet av uppfattningar kring fenomenet kategoriseras och tolkas utifrån en helhetsuppfattning. Med helhetsuppfattning menar Svensson och Åkerblom (2023) att undersökningens resultat utgörs av förskollärarna och rektorernas varierande uppfattningar kring barn i behov av särskilt stöd.

5.2 Centrala begrepp

5.2.1 Fenomen

Inom fenomenografin är det undersökande fenomenet och hur det uppfattas av intresse. Fenomen som begrepp kan i studiens bemärkelse innebära att som forskare studera "hur uppfattningen av barn i behov av särskilt stöd är". Fenomenet som undersöks i den här studien är begreppet barn i behov av särskilt stöd och hur yrkesprofessionerna uppfattar det. Därför innefattar fenomen som begrepp vad studieobjektet är som kunskapsområde och vilket sammanhang det ingår i (Svensson & Åkerblom, 2023).

5.2.2 Uppfattning

Begreppet uppfattning har en central betydelse inom fenomenografin och syftar till att undersöka hur en grupp människor uppfattar något. Det kan röra sig om uppfattningar av företeelser eller fenomen och hur dessa uppfattas. Begreppets innebörd belyser vad en eller flera personers åsikter om ett fenomen är samt vilka värderingar som sätts i förgrunden. Således kan en uppfattning av ett fenomen anses vara subjektiv kunskap i den mening att det som personer uttrycker inte nödvändigtvis överensstämmer med en objektiv kunskap, som till skillnad från det subjektiva avser etablerad kunskap (Svensson & Åkerblom, 2023).

5.2.3 Variation

Variation utgör mängden olika uppfattningar som hypotetiskt skulle kunna framträda. Begreppet införlivas som utgångspunkt för det samlade materialet för att undersöka vilka varierade uppfattningar som finns kring fenomenet i olika grupper av människor. Fokus kring intervjuer kan vara att materialinsamlandet närmar sig vad uppfattningen är översiktligt och inte personligt (Svensson & Åkerblom, 2023).

5.2.4 Urskiljning

För att förstå sig på ett fenomen krävs det förståelse för hur fenomenet förhåller sig till tolkade uppfattningar. Urskiljning är en aspekt av fenomenografin som avgränsar fenomenets uppfattning hos människor till delar och relationen inom dessa. Delarnas betydelse kopplas till tolkningen av människors uppfattningar om ett fenomen och vilka egenskaper som särskiljer

dem i sitt sammanhang. Relationen mellan delarna är hur de sammankopplas genom att se resultatet av helhetsuppfattning (Svensson & Åkerblom, 2023).

6 Metod

I detta avsnitt redovisas val av metod såväl som styrkor och svagheter, genom följande rubriker: metod för datainsamling, urval, genomförande, bearbetning och analys för att avslutningsvis redogöra för reliabilitet, validitet och generaliserbarhet följt av etiska överväganden.

6.1 Metod för datainsamling

Ahrne och Svensson (2022) syftar till den kvalitativa metoden som svårdefinierad men som metod anses den vara kvalitativ i insamlandet av data. Ett kvalitativt insamlande av data innebär enligt författarna att formen för insamling sker via intervjuer, observationer, ljud- och videoinspelning och text- och bildanalys. I linje med studiens fenomenografiska utgångspunkt ansågs intervju, i kombination med ljudinspelning, vara metoden som främst lämpar sig för att besvara studiens forskningsfrågor. Intervjuerna omfattades av fem muntliga och en mejlbaserad intervju.

6.1.1 Intervju

Den intervjumetod som studien tar utgångspunkt i kan förklaras genom vad Kvale och Brinkmann (2021) beskriver som hypotesprövande. Författarna menar att en sådan intervju är väl strukturerad med ett standardiserat frågeunderlag, vilket ansågs lämpa sig för att besvara studiens forskningsfrågor. Den hypotesprövande intervjumetoden i den här studien syftade till att jämföra utsagorna hos respondenterna och således identifiera vilka termer som användes för att beskriva uppfattningarna. Dahlgren och Johansson (2019) lyfter fram ljudinspelning som ett centralt hjälpmedel inom en fenomenografisk intervju då det skapar förutsättningar för analysarbetet att utföras grundligt genom att återvända till det empiriska underlaget. Således kan eventuella korrigeringar göras om det förekommer otydligheter.

För att skapa jämlika förutsättningar under de fysiska intervjuerna genomfördes de utan åtskillnader genom att noga följa den halvstrukturerade intervjuguiden (Kvale & Brinkmann, 2021). Det ställningstagandet blev av stor vikt för att inte påverka respondenternas svar genom egna värderingar och tankar kring begreppet, vilket mynnade ut i en envägskommunikation. I stället vidtogs icke-verbal probing som är en intervjuteknik starkt förknippad med den fenomenografiska ansatsen som Dahlgren och Johansson (2019) menar kan främja utvecklade svar genom att t.ex. nicka och "humma". Vidare menar författarna att intervjuaren genom icke-verbal probing kan inta en inkännande position och samtidigt visa intresse för utsagorna.

Underlaget för intervjuerna utformades med utgångspunkt i studiens forskningsfrågor genom en halvstrukturerad intervjuguide (se bilaga 2). Frågorna omformulerades från ett akademiskt språk, som kan upplevas abstrakt, till ett mer vardagligt språk för att skapa en avslappnad atmosfär som främjar naturliga utsagor. Intervjuerna initierades med lättsamma inledningsfrågor: "Vad har du för utbildning och hur länge har du arbetat inom förskolan?" och "Vad är din erfarenhet av barn i behov av särskilt stöd?" för att sedan gå in på de temainriktade frågorna. Här övergick frågorna till att beröra respondentens uppfattning genom formuleringar som: "Hur uppfattar du...?", "Kan du berätta om din uppfattning kring...?". Intervjuguiden avslutades med att ge möjlighet till övriga tillägg (Kvale & Brinkmann, 2021).

6.1.2 Mejlbaserad intervju

Med anledning av bortfall av en rektor eftersöktes en ersättare som kunde medverka som respondent. En ny rektor kontaktades via sms med en beskrivning av studien och dess syfte, följt av en förfrågan om intresse av en intervju. Med tidsperspektivet i beaktande erbjöds en alternativ intervjuform: fysisk, digital genom zoom/telefon och mejlbaserad intervju, varpå efterfrågad rektor valde det senare alternativet.

Ställningstagandet gällande möjlighet till alternativ intervjuform motiveras utifrån ett tidsperspektiv såväl som det ansågs öka sannolikheten hos tillfrågad rektor att bevilja medverkan i studien. Tidigare intervjuguide tillämpades vid den mejlbaserade intervjun i syfte att skapa en likvärdig grund för att jämföra med övrigt empiriskt material. En fördel med mejlbaserad intervju är utrymmet för utförliga svar vilket Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) lyfter fram som en styrka, samtidigt kritiserar metoden för att allt för ofta upplevas tidskrävande utifrån respondentens perspektiv. Sett till studiens tidsram var metoden fördelaktig eftersom intervjuunderlaget inte kräver transkribering och således klar för analys.

6.2 Urval

Den kvalitativa metoden anser vi har en högre potential att uppnå vårt syfte och forskningsfrågor i samband med den fenomenografiska teorin som utgångspunkt. Till skillnad från en kvantitativ metod som utgår från kvantifierbara data hade det i vår studie kunnat vara till fördel om vi valt att nå flera olika förskolor i flertal kommuner. Enkätformulär hade i sådana fall varit lämpligt eftersom det kan nå ut till fler respondenter, vilket ger studien ett bredare underlag på hur fenomenet uppfattas och på så vis synliggöra variationen mellan förskollärare samt rektorer. Risken med metoden kan innebära att frågor som ställs genererar ett stängt svar, ja eller nej samt generella eller normerande svar (Barmark & Djurfeldt, 2021).

Vidare för att styrka forskningsfrågorna har vi valt intervjuer som metod för datainsamling, intervjuer anser vi möjliggör ett fördjupat perspektiv i relation till vad observationer av yrkesverksammas förhållningssätt till fenomenet gör. Vi fokuserar på yrkesprofessionernas uppfattning, inte förhållningssätt i relation till verksamhetens praktiska arbete med barn i behov av särskilt stöd. En central del inom fenomenografien är att utgå från människors uppfattningar kring ett fenomen, därav utesluts observationer av anledning till den mer tillförlitliga utkomsten som kan genereras utifrån intervjuer. Observationer av förskollärare i sitt praktiska arbete kan både bidra till att innefatta slumpartade iakttagelser och tolkningar men även att fenomenet barn i behov av särskilt stöd inte blir en representation av förskollärarens uppfattning inom denna metod.

Urvalet är baserat på ansvar enligt läroplanen för förskolan (Lpfö18, 2018) som skriver att förskollärare och rektor har ansvar att både uppmärksamma och utforma utbildningen för att barn i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver i sin utveckling. Förskollärare och rektor är i vår studie väl relevanta studieobjekt för att besvara våra forskningsfrågor. Tidsaspekten tas i beaktning vad gäller antalet respondenter och har varit betydande i urvalet. Av den anledningen omfattas studien av tre förskollärare samt tre rektor från tre förskolor, varpå det finns en koppling till respondenterna på olika sätt. Vår teoretiska utgångspunkt möjliggör en variation av uppfattningar genom respondenterna sett till antal såväl som uppdrag. Förskollärare och rektor på respektive förskola representerar urvalet av nyanserade uppfattningar som bildar en helhetsuppfattning (Svensson & Åkerblom, 2023).

*(...) = Antal år som rektor

Respondenter	Yrkesroll/utbildning	Utbildning inom området	Yrkesverksam
Camilla	Förskollärare		16 år
Sara	Förskollärare		12 år
Angelica	Förskollärare	Specialpedagog (pågående utb.)	21 år
Malin	Rektor (pågående utb.)		26 år (2)
Emma	Rektor	Specialpedagog	18 år (7)
Petra	Rektor	Specialpedagog	32 år (11)

6.3 Genomförande

Ett massutskick med bifogat informationsbrev (se bilaga 1) skickades via mejl till respektive rektor och förskollärare. Med anledning av bortfallet fick ersättande rektor informationsbrevet vid ett senare tillfälle. Brevet gav inledningsvis en kort beskrivning av studien och dess syfte följt av praktisk information som metodval, tid, plats samt konfidentialitetskrav. Avslutningsvis tillades en samtyckestalong som respondenterna signerade i samband med intervjun.

Fyra muntliga intervjuer genomfördes på respektive rektor och förskollärares arbetsplats i ett avskilt rum. Ytterligare en muntlig intervju tog plats i ett grupprum på ett bibliotek med anledning av att respondenten sedan december 2023 inte är yrkesverksam och således inte hade tillgång till ett kontor. Samtyckesblanketten signerades av respondenterna i samband med intervjun och medgav att de tagit del av informationen som bifogats i brevet. Av etiska skäl fick de avgöra hur många av oss som skulle närvara under intervjun med hänsyn till maktsymmetrin som kan uppstå vid en kvalitativ intervju (Kvale & Brinkmann, 2021). Med respondenternas tillåtelse kunde alla tre delta, varpå rollerna alternerades mellan att leda intervjun och vara åhörare. Beslutet om rollfördelning tog utgångspunkt i huruvida det förekom en koppling till respondenten vid den aktuella intervjun, varpå rollen som åhörare intogs.

Inledningsvis gav respondenterna ett medgivande gällande ljudinspelning och startades därefter med hjälp av mobiltelefon. Intervjun började med att klargöra för respondenten att utsagorna inte värderas, vilket innebär att underlaget inte mäts baserat på huruvida den är sanningsenlig eftersom uppfattningen om fenomenet är den enskilde individens sanning (Kvale & Brinkmann, 2021). Därefter ställdes frågorna i en förutbestämd ordning i enlighet med den strukturerade intervjuguiden. Icke-verbal probing som nickar och "hummande" användes för att bekräfta respondenternas utsagor såväl som att uppmuntra till utvecklade svar.

För den mejlbaserade intervjun skickades intervjufrågorna via mejl till respondenten utan att ange en tidsram för inlämnande av underlag med anledning av den sena förfrågan, i stället framfördes en vädjan att lämna in snarast möjligt.

6.4 Bearbetning och analys

Bearbetning och analys av det empiriska underlaget har behandlats utifrån en fenomenografisk forskningsmetod. En fenomenografisk analysmodell utgår från en analysprocedur med 7 steg enligt nedanstående beskrivning och har förankrats i denna studie likaså (Dahlgren &

Johansson, 2019). Det inspelade intervjumaterialet transkriberades i nära anslutning till respektive intervju, vilket genomfördes gemensamt i ett delat dokument med hjälp av dikteringsfunktionen på Word. I nästa skede delades arbetet upp för att granskas och korrigeras i syfte att återge ett ordagrant underlag.

Steg 1: Att bekanta sig med

I ett första skede analyseras intervjuerna genom att bekanta sig med transkriberingen. Att läsa intervjumaterialet flertal gånger och samtidigt föra anteckningar skapade en förtrogenhet till det färdigställda underlaget.

Steg 2: Kondensation

I detta skede analyseras det mest centrala i respondenternas uppfattningar. Det innebär att hitta uppfattningar eller stycken i transkriberingarna som anknyter till studiens syfte. Från att bekanta sig med materialet till att hitta det centrala användes ett Word-dokument för att klippa och klistra in viktiga iakttagelser.

Steg 3: Jämförelse

Steg 3 av analysen innebär att jämföra de centrala uppfattningarna hos varje respondent för att hitta likheter och skillnader. Uppfattningar hos respondenterna sorterades efter fiktiva namn för att överskådligt kunna se specifika uttalanden.

Steg 4: Gruppering

När likheter och skillnader har identifierats kategoriseras dessa i grupperingar för att se hur de relaterar till varandra.

Steg 5: Artikulera kategorierna

De upptäckta likheterna i grupperingarna artikuleras i detta stadie. Syftet är att synliggöra det centrala med likheterna i respektive gruppering. Att finna variation i uppfattningar utan att det skulle kunna uppfattas som en ny kategori är en kritisk punkt inom detta stadie.

Steg 6: Namnge kategorierna

Inom detta steg namnges kategorierna för att fånga det centrala i materialet och att skillnader i uppfattningar har identifierats.

Steg 7: Kontrastiv fas

I ett sista stadie granskas alla uppfattningar för att synliggöra om dessa omfattar flera kategorier. Ännu en gång genomförs ett jämförande av uppfattningar i samtliga kategorier för att identifiera hur de kontrasterar mot varandra. Inom stadiet skulle kategorierna kunna reduceras för att skapa en ny kategori som belyser samma ämne.

Den fenomenografiska analysmodellen avser i denna studie att urskilja och avgränsa det empiriska materialet relaterat till fenomenet barn i behov av särskilt stöd. Svensson och Åkerblom (2023) skriver att när uppfattningar kring fenomenet urskiljs synliggörs olika egenskaper och relationer mellan uppfattningarna. Utifrån denna metod har det empiriska underlaget kategoriserats inom ett index för att både urskilja huvudområden och sortera variationer av uppfattningar. Alvehus (2019) skriver att den insamlade empirin innebär att skapa förtrogenhet till texten genom att läsa materialet flertal gånger för att senare kategoriseras och sorteras enligt studiens syfte. Analysen av olika variationer har bidragit till att fenomenet förstås som en helhetsuppfattning och utgjort huvudområden som betraktas och tolkas i relation till varandra. Det huvudsakliga syftet har varit att skapa förståelse för hur respondenterna uppfattar begreppet barn i behov av särskilt stöd och vilka termer eller begrepp som tillämpas

vid beskrivning av det. Analysarbetet har identifierat tre huvudområden som senare presenteras i resultatredovisningen enligt följande: *definierat synsätt, likvärdig utbildning* och *ramfaktorer*.

6.5 Studiens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet är av stor vikt inom vetenskaplig forskning för att uppnå trovärdighet och tillförlitlighet hos läsaren (Svensson & Ahrne, 2022). Reliabilitet syftar till huruvida upprepningsbar studien är och validitet avser om studien undersöker det som ska undersökas (Alvehus, 2019). Generaliserbarhet innebär om studien går att genomföras med andra personer och ges liknande utkomst som den aktuella studien (Svensson & Ahrne, 2022).

Alvehus (2019) lyfter kvalitet i relation till problematiken att göra en distinktion mellan begreppen reliabilitet och validitet inom kvalitativa studier. Utifrån problematik inom kvalitativa studier är reliabilitet, validitet och generaliserbarhet en komplex aspekt av huruvida trovärdig och tillförlitlig studien kan vara. Valet av fenomenografi som teoretisk utgångspunkt innebär att det finns särskilda begränsningar. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare och rektorer uppfattar begreppet barn i behov av särskilt stöd. Intervjuer av de två professionerna avser således att främja varierade och tolkningsnära uppfattningar sett till tid och plats, utifrån ett objektiva synsätt (Alvehus, 2019). Undersökandet förankras i uppdragsfördelningen enligt läroplanen och menas vara ett verktyg som möjliggör variationer av uppfattningar i relation till dess tolkningsbarhet. Forsknings- och intervjufrågor (se bilaga 2) fokuserar på fenomenet "barn i behov av särskilt stöd" vilket framhäver en högre reliabilitet och validitet i studien. Intervjufrågorna är riktade till att avgränsas till det specifika undersökandet vilket även möjliggör en upprepning av studien (Åberg-Bengtsson & Pramling, 2023). Generaliserbarheten i studien kan bedömas vara låg i den mening att uppfattningarna är beroende av vem som uttalar sig sett till utbildning eller kontext och är på så vis ett föränderligt fenomen. En förlängning av den låga generaliserbarheten ligger i linje med den fenomenografiska undersökningsmetoden. Den syftar till att närma sig respondenternas uppfattningar genom tolkning av utsagorna vilket innebär att termer och begrepp som används är baserade på forskarens konstruktion av empirin. Med anledning av den låga generaliserbarheten kan den fenomenografiska studiens resultat komma att förändras beroende på vart den genomförs, vilka den riktas till och vem eller vilka som ska forska.

6.6 Etiska överväganden

I studien framhålls beaktning av etisk medvetenhet gällande studieobjekten. Respondenterna som samtyckt till medverkan förblir anonymiserade och studiens insamlade data behandlas med sekretess. Vetenskapsrådet (2017) lyfter forskningsetik som berör respondenternas medverkan och innebär att de skyddas från skador eller kränkningar i forskningssammanhanget. Utifrån denna bakgrund ställs även krav på forskningsetiska principer. Vetenskapsrådet (2017) belyser fyra principer gällande etisk hänsyn som vidare förankras i denna studie i relation till respondenterna. Informationskravet innebär att respondenterna tar del av syftet med studien och har förståelse för vad som ska undersökas. Samtyckeskravet avser rätten att besluta om sitt deltagande i studien. Konfidentialitetskravet erhåller avidentifiering av personer tillika förskolor och nyttjandekravet innebär att studien endast består av den insamlade data. Inom intervjusituationen menar Öberg (2022) att en viktig ståndpunkt bör vara att forskaren är inlyssnande och empatiskt för personens berättelse. En del respondenter har eventuellt kapaciteten att öppet tala om sin uppfattning medan andra behöver tryggheten. Att skapa en trygg atmosfär för respondenterna blir betydande för intervjuförloppet i den mening att det kan främja en trygghet i att besvara frågorna. Forskarrollen är således en viktig grundsten i såväl bemötande som hanterandet av insamlat material. Maktasymmetri är en aspekt som oundvikligt berör intervjusituationer mellan forskare och respondenter (Kvale & Brinkmann, 2021).

Författarna hänvisar till olika typer av maktasymmetrier som av etiska skäl bör tas hänsyn till inom kvalitativa intervjuer. Intervjun är en stängd form av samtal med en enkelriktad kommunikationsväg som innebär att forskaren besitter vetenskaplig kompetens som definierar vilka frågor som ställs och därefter hur utsagorna tolkas. Dessa ställer författarna i relation till att intervjun kan vara en manipulativ dialog och att forskarna har ett tolkningsmonopol. Respondenterna är inte medvetna om vad i deras utsagor som är essentiellt för studien samt tolkningsutrymmet som ges forskarna i vad intervjuaren menar.

7 Resultatredovisning

Följande avsnitt presenterar studiens resultatredovisning i form av det analyserade intervjumaterialet med utgångspunkt i den fenomenografiska teorin. Utifrån respondenternas uppfattningar har tre huvudområden identifierats: *definierat synsätt, likvärdig utbildning och ramfaktorer*. Vidare har huvudområdena genererat i kategorisering av dimensioner som varit framträdande i utsagorna. Med avstamp i intervjumaterialet och analys samt tolkning av dessa strävar studien efter att besvara forskningsfrågorna:

- Hur uppfattar förskollärare begreppet barn i behov av särskilt stöd?
- Hur uppfattar rektorer begreppet barn i behov av särskilt stöd?
- Finns det olika uppfattningar mellan yrkesgrupperna?

7.1 Definierat synsätt

Respondenternas uppfattningar av begreppet barn i behov av särskilt stöd resulterade i två identifierade dimensioner: *konstruktivistiskt synsätt* och *kategoriskt synsätt*. Synsätten är identifierade utifrån variationen mellan förskollärare och rektorers uppfattningar. Dimensionerna belyser olikheten mellan yrkesgruppernas uppfattningar, förskollärarnas uppfattningar om fenomenet tolkas vara ett resultat av normer och värderingar medan rektorer ser till kriterier som avgör huruvida barn är i behov av särskilt stöd eller inte.

7.1.1 Konstruktivistiskt synsätt

Ett konstruktivistiskt synsätt innebär i studien att uppfattningen av fenomenet är en social konstruktion präglad av både samhällets och förskollärares normer och värderingar. Synsättet kan förstås som att normalitet är en definitionsfråga som påverkas av flera olika aspekter av vad "barn i behov av särskilt stöd" kan vara (Tideman refererad i Lutz, 2013).

Utifrån det konstruktivistiska synsättet tolkas en frustration i Saras utsaga om att samhället präglar bilden av det normativa barnet och är en bidragande faktor till att barn är i behov av särskilt stöd.

Det handlar ju inte om barnen i fråga, utan det handlar om det samhället vi har byggt upp och att de [...] barn med särskilt behov [...] passar inte in i den samhällsnormen. Och det är ju därför de är i behov av det här särskilda stödet. (Sara)

Uppfattningen kan tolkas som en stämpeleffekt utifrån Saras beskrivning "barn har inte möjlighet att uttrycka det de behöver, vilket skapar den här problematiken". Samhällsnormen som präglar synen på barnet kan tolkas som att barn behöver hävda sina behov för att få dem tillgodosedda, då barngruppens diversitet och de uttryckta behoven osynliggörs. När barn inte får sina behov tillgodosedda i stora barngrupper blir konsekvensen att barn i behov av särskilt stöd blir ett förtryckt begrepp och kontextualiserat fenomen. "Så att barn kräver mer och mer särskilt stöd för att de inte blir sedda och de får inte de behoven uppfyllda som de behöver", i sin helhet kan Saras uppfattning indikera att barn i behov av särskilt stöd blir en konstruktion skapad av samhällsnormer och den kontext barnen befinner sig i.

Angelicas utsaga tolkas däremot utifrån hur en pedagog värderar barns behov i relation till särskilt stöd.

Alla har olika behov, tänker jag och det är svårt det där med särskilt stöd för alla har ju olika behov. Sen kan man väl lägga olika, vissa kanske tycker det här med att man behöver en viss diagnos för att ha särskilt stöd, men det tycker inte jag, utan alla är i behov av särskilt stöd någon, liksom det är mer i en period. (Angelica)

Utöver ett diagnosbaserat stöd är barn i behov av särskilt stöd inte förenligt med kategorisering av barn utan beroende av olika sammanhang. Med ett sådant synsätt öppnas begreppet upp för flera tolkningar av vilka barn som kan vara i behov av särskilt stöd och samtidigt vara medveten om att begreppet inte bör vara förbestämt. Barn i behov av särskilt stöd utifrån Angelicas utsaga lämnar även utrymme för att begreppet kan vara svårtolkat, behov är något alla barn bör tillgodoses oavsett omfattning. Ett diagnosbaserat perspektiv förnekas inte, det handlar snarare om en medvetenhet kring att behov av särskilt stöd som fenomen är en konstruktion präglad av pedagogens normer och värderingar.

7.1.2 Kategoriskt synsätt

Ett kategoriskt synsätt syftar till att fenomenet definieras utifrån redan fastställda kriterier. Barnet besitter förutbestämda egenskaper eller förmågor som är avgörande för om det bedöms vara i behov av särskilt stöd. Centralt för synsättet och i relation till studien avses diagnosbaserade och kategoriska omständigheter ligga till grund till att barn är i behov av särskilt stöd.

Ett kategoriskt synsätt lyfts när Malin gör en distinktion mellan särskilt stöd och extra anpassningar. Dessa distinktioner kan tolkas som två kategoriseringar, särskilt stöd omfattar barn med uttalad diagnos och extra anpassningar avser stöd för att klara av förskolans vardag.

Där ibland kan jag se att [...] det är lite inom särskilt stöd och anpassningar. Där får jag ibland vara tydlig med det här är en anpassning, det är inget särskilt stöd. Det, det är en skillnad i barns behov med särskilt stöd, det finns ju ofta nån diagnos [...] (Malin)

Utsagan kan förstås som att rektor och förskollärare är oense om vilken gränsdragning som bör göras för att betraktas som särskilt stöd. Utifrån rektorns uppdrag kategoriseras barn in efter vilken typ av stöd eller anpassning barnet är i behov av, detta kan enligt tolkning bero på yrkesuppdrag som reglerar hur begreppet ges en kategoriserad definition.

Till skillnad från Malins distinktion mellan särskilt stöd och extra anpassningar lyfter Petra vad som kan anses ligga till grund för behov av särskilt stöd. Enligt uppfattningen är fenomenet ett resultat av både arv och miljö.

Både arv och miljö. Skulle jag säga, på vissa saker finns det arv som det finns olika gener för olika [...] olika diagnoser. Både ADHD, autism [...] men mycket påverkas också av miljö, rutiner, struktur. Ja, uppväxtmiljö skulle jag säga. (Petra)

Att barn är i behov av särskilt stöd är beroende av genetik enligt tolkning, att barns förutsättningar kan se olika ut. Arv tolkas som ett diagnosbaserat perspektiv när genetik blir en aspekt av begreppet. Barns genetiska arv är ofrånkomligt men kan ha en påverkan på barns utveckling. Vidare har även miljön en effekt på varför barn kan vara i behov av särskilt stöd. Som Petra nämner har förskolan som organisation i sin helhet påverkan på hur den anpassas för alla barn och även uppmärksammar barnets uppväxtmiljö. Att barn är i behov av särskilt stöd tolkas utifrån att förskolan kan vara en bidragande faktor som förstärker det särskilda stödet. Arv och miljö bildar ett helhetsperspektiv men blir kategoriskt utifrån att dessa två aspekter tas i beaktande vid en kartläggning av barnet.

7.2 Likvärdig utbildning

En likvärdig utbildning fastställs i förskolans läroplan, vilket innebär ett ansvar hos förskollärare att planera och utforma undervisningen sett till barngruppens diversitet. Likvärdig utbildning anses vara förenligt med respondenternas uppfattning om barn i behov av särskilt stöd och mynnade ut i två dimensioner: *förskollärarens roll* och *styrdokument*.

7.2.1 Förskollärarens roll

Förskollärarens roll anses vara en betydelsefull aspekt i respondenternas uppfattning. Att kunna bidra till en likvärdig utbildning för alla barns och särskilt barn i behov av särskilt stöd förringar förskollärarens roll. I Camillas utsaga betonas det ansvar förskolläraren har att bedriva utbildningen under likvärdiga villkor.

Ja, men man har ju ett ansvar för att alla barn ska [...] lära sig saker i förskolan, ha det bra, trivas [...] och kunna jobba med olika grejer, det sociala och få nya kunskaper så att där har man ju ett ansvar att anpassa vårt förhållningssätt och miljön och så vidare för att det ska funka för det här barnet. (Camilla)

Tolkningen som görs är att den likvärdiga utbildningen är ett ansvar som ligger i förskollärarens uppdrag att planera den efter barnet snarare än att barnet ska foga sig. Det ligger i linje med hur en förskollärare synliggör och tolkar barnens olika behov och förutsättningar men även hur miljön och förhållningssättet anpassas efter varje barn. Citatet i sin helhet kan förstås som att begreppet barn i behov av särskilt stöd inte förringas utan alla barn ska ges tillgång till en lärorik och stimulerande miljö oberoende av ett behov av särskilt stöd.

För att främja en likvärdig utbildning lyfter Malin vikten av flexibilitet i relation till barn i behov av särskilt stöd och påpekar samtidigt vikten av handlingsplaner.

Det kan vara situationsbundet vad ett barn behöver. Och [...] där är ju kartläggningen viktig så man har det, för att alla barn behöver inte ha en tydlig handlingsplan kanske. [...] Vi är ju oerhört flexibla i förskolan att liksom se till att de klarar sin vardag. (Malin)

Att arbeta med handlingsplaner är något som underlättar för barnen och kan vara kopplat till en specifik situation. Att kartlägga barnens behov och använda handlingsplaner kan utifrån tolkning vara bundet till transparens hos förskolepersonalen att skapa så goda förutsättningar för barn i behov av särskilt stöd. "Vissa barn har ju större behov av att det finns en handlingsplan så att alla följer den", det kan således enligt tolkning främja den kollektiva förståelsen av vilka strategier som behöver tillämpas för att möjliggöra inkludering i verksamhetens alla delar. Handlingsplaner kan i detta sammanhang ses som ett verktyg att skapa likvärdiga förutsättningar både kort- och långsiktigt för att stödja barn som är i behov av särskilt stöd.

Emmas utsaga tar en annan riktning sett till hur likvärdig utbildning bedrivs i relation till barn i behov av särskilt stöd. Förskollärares roll förstås som synnerligen central i utbildningen, men likaså hur synen på sin roll som pedagogiskt ansvarig är.

Det handlar även om personalens kompetens i hur man planerar sin undervisning och hur man planerar tex lärmiljöerna, barngruppen och hur man som pedagog ser på rollen som pedagog. (Emma)

Utifrån vår tolkning kan det ha en avgörande roll för den likvärdiga utbildningen. Många aspekter lyfts i citatet som faktorer till vad som blir avgörande kring barn i behov av särskilt stöd där pedagogens kompetens är av vikt. Kompetens kan förstås som en viktig grundsten både i att förstå styrdokument och att omvandla den till praktiskt arbete som skapar förutsättningar för barn i behov av särskilt stöd att tillägna sig utbildningen.

7.2.2 Styrdokument

Styrdokument är policydokument som skriver fram att barn i behov av särskilt stöd är en del av rektor och förskollärares uppdrag. Barn i behov av särskilt stöd formuleras tydligt i styrdokument beskriver Sara i sin utsaga.

Det är jättetydligt i läroplanen, det är ju till och med SKA mening att man SKA särskilt beakta barn i behov av särskilt stöd. Att de ska få sina behov tillgodosedda och att man ska då [...] se till att alla barn blir bemötta på det sättet de behöver. Och även om man lade till FN:s barnkonvention, vilket ju också står i läroplanen nu att man ska följa, där står det också jättetydligt att i sociala institutioner [...] ska det alltid utgå ifrån barnets bästa. (Sara)

Barn i behov av särskilt stöd har rätt att få sina behov tillgodosedda och att undervisningen utgår ifrån barnets bästa, vilket Sara även understryker genom att framhäva FN:s barnkonvention. Styrdokument är ett bindande dokument i förskolan som ska säkerställa att barn i behov av särskilt stöd är en del i kartläggning av barngruppen. Detta citat kan anses utgå ifrån att barn i behov av särskilt stöd behöver synliggöras och beaktas för att möjliggöra en likvärdig utbildning.

Malins utsaga kan tolkas vara en bredare nyansering av ovanstående utsaga. Fokus skiftar till vad förskolan behöver förhålla sig till utifrån Skollagens bestämmelser för en likvärdig utbildning.

Där kan jag ibland tycka lite att det krockar faktiskt utifrån lagar och ibland förskolans rutiner kring att man inte jobbar en mot en eller [...] det uppstår lite målkonflikter ibland. [...] Egentligen är uppdraget ganska tydligt enligt lag, skollag, att barn ska få det de behöver för att kunna klara sin skolgång. Det är egentligen det vi har att förhålla oss i. (Malin)

Sett ur ett barnperspektiv i relation till förskolans uppdrag är arbetet med barn i behov av särskilt stöd lagbindande. I citatet kan det tolkas uppstå en komplexitet med att realisera styrdokumentens bestämmelser gällande barn i behov av särskilt stöd, i förhållande till rådande bestämmelser på den aktuella förskolan, utifrån de krockar som Malin uttrycker.

7.3 Ramfaktorer

Huvudområdet ramfaktorer blev framträdande i uppfattningarna kopplat till de faktorer som respondenterna uttryckte kan påverka att barn är i behov av särskilt stöd. Tre dimensioner identifierades enligt följande: *Kompetens, gruppstorlek och resurser.*

7.3.1 Kompetens

Kompetens uppfattas vara nyckelfaktorn till att barn i behov av särskilt stöd synliggörs och tillgodoses resurser som är av vikt i utbildningen. Emmas uppfattning kring barn i behov av särskilt stöd är kopplad till den pedagogiska kompetensen både att synliggöra och anpassa undervisningen.

Många pedagoger saknar adekvat kompetens i att observera och analysera undervisningen. Detta gör att undervisningen inte är anpassad för alla barn. En annan grund kan även vara att personalen lägger svårigheterna

*på barnet och inte på hur man lägger upp undervisningen eller
lärmiljöerna. (Emma)*

Saknad kompetens bidrar enligt tolkning till att fler barn är i behov av särskilt stöd då undervisningen eller sammanhanget inte är tydlig nog, vilket skapar en stämplingseffekt av barnet i stället för en självreflektion av sin roll. Det kan förstås som att Emma uttrycker en kritisk åsikt till att personalen skapar barnet i behov av särskilt stöd och inte arbetar förebyggande. Således kan barnet i behov av särskilt stöd reflektera pedagogers värderande syn på begreppet.

Likt Emmas betoning av pedagogisk kompetens tolkas Petras uppfattning ligga i samma linje, att förskollärare har en central del i arbetet med barn i behov av särskilt stöd.

*[...] vi pratar alltid nästan om att, vad kan jag som pedagog göra eller få
för verktyg för att kunna möta Kalle eller Pelle. Så att det är sällan att man
ser att det är barnets fel utan det är mer, vad kan VI göra? (Petra)*

Pedagogisk kompetens tolkas avse reflektion av sitt eget handlande och tillämpandet av verktyg i praktiken och blir en avgörande ramfaktor i skapandet av barnet i behov av särskilt stöd. "Vad kan VI göra?" kan förstås som en gemensam reflektion i arbetslaget av bemötande samt förhållningssätt såväl som den enskilda förskollärarens självvrannsakan, för att synliggöra brister i verksamheten snarare än att skuldbelägga barnet. Förskollärarens kompetens sätts på sin spets och är kontinuerligt avgörande i planeringen av verksamhetens alla delar samt i val av lämpliga strategier för att tillgodose barn i behov av särskilt stöd.

Angelicas uppfattning synliggör en rad olika faktorer som anses utgöra att barn är i behov av särskilt stöd. I enlighet med Emma och Petra riktas återigen uppmärksamhet mot förskollärarens kompetens.

*Men det är ju hur gruppen ser ut, miljön ser ut runt omkring, vad man
använder för pedagogik [...] ja, men antal vuxna, rum, hur många barn det
är i en grupp. Tillgänglig miljö, pedagog, ja, allting runt omkring.
(Angelica)*

Den centrala tolkningen i utsagan är att Angelica sätter förskolläraren och det pedagogiska ställningstagandet i centrum. Det kan uppfattas vara avgörande för varför barn är i behov av särskilt stöd. Kompetens att anpassa verksamhetens miljö och grupp är kritiska faktorer i relation till barn i behov av särskilt stöd. Även pedagogiken behöver anpassas efter barnets förmåga genom ett förebyggande arbete gentemot att barn hamnar i behov av särskilt stöd. Vidare hänger det samman med flexibiliteten i förskollärarens planering, strategier, förhållningssätt och bemötande som tolkas vara av vikt.

7.3.2 Gruppstorlek

Stora barngrupper anses vara en bidragande ramfaktor som påverkar osynliggörandet av barn i behov av särskilt stöd, det framgår i Saras utsaga. "Barn behöver ju hävda sig på ett helt annat sätt än vad man har behövt innan och i de här stora grupperna så försvinner många barn".

*Men sen tror jag också det, det handlar om just det här, att i dagens
samhälle så får man inte riktigt sina behov tillgodosedda i de, exempelvis de
stora barngrupperna som är på förskolan. [...] Och då är det klart att, då*

agerar man utåt och försöker på alla sätt som möjligt och då blir ju de dåliga sätten också bra sätt, för då får man ju uppmärksamhet. (Sara)

Utifrån vår tolkning finns en problematik att barnens behov av uppmärksamhet blir kontraproduktiva när ickeönskvärda beteenden blir en strategi för att synliggöras. Konsekvensen av strategin kan förstås i utsagan att barn i behov av särskilt stöd ökar. Sara lyfte denna aspekt tidigare, att samhällsperspektivet har en stor inverkan och hur förskolor organiserats kan betraktas som en bidragande faktor till att antalet behov ökar.

Vidare uttrycker Emma att anpassningar inte alltid är tillräckliga. Dilemmat grundar sig i att stora barngrupper påverkar vilka förutsättningar personalen har för att stödja barnens behov.

Ibland har barnen väldigt stora behov som vi på förskolan inte kan stödja fullt ut i oavsett hur mycket vi anpassar. Dagens barngrupper är stora och många av barnen går långa dagar. Personalen har svårt att hinna med och se alla barn. Jag tror att om vi hade haft mindre barngrupper med samma personalstyrka så skulle barn i behov av särskilt stöd minskat. (Emma)

En förlängning av dilemmat är att barnens långa dagar i kombination med att personaltätheten minskar resulterar i en sårbar verksamhet. En tolkning är att barn som är i behov av särskilt stöd inte tillgodose sina behov utifrån personaltätheten samtidigt som fler barn riskerar att behöva ett större behov av särskilt stöd. Emmas uttryck om att minska antalet barn i gruppen med bibehållen personalstyrka kan tolkas som en markering gentemot rådande förutsättningar i förskolan. Stora barngrupper ses som en riskfaktor för fler barn att osynliggöras och samtidigt öka antalet barn i behov av särskilt stöd när arbetsbelastningen blir för hög.

7.3.3 Resurser

För att kunna tillgodose adekvat utbildning för barn i behov av särskilt stöd framträder resurser i respondenternas uppfattningar. Uppfattningen om resurser kan förstås som antingen att stora barngrupper försvårar arbetet att stödja barn i behov av särskilt stöd eller att kompetensen inte är tillräcklig. Camillas utsaga kan tolkas som en vädjan upp i styrkedjan.

Jag kan också ibland tycka att det [...] ibland är det ju så, vissa barn har väldigt mycket behov liksom och då måste ju, då kan jag se att rektor kanske, men alltså ännu högre upp alltså där man har ett ansvar att fixa resurser till det. För ibland kan vi faktiskt inte fixa det riktigt och när vi har så många andra barn också. (Camilla)

Tolkningen utgår från Camillas upplevelse av otillräcklighet att bemöta alla barn med olika behov. En uttömmande känsla kan tolkas i utsagan, styrkedjan som övergriplig ramfaktor som påverkar både förskollärare men i synnerhet barn som inte får sina behov tillgodosedda.

Petras utsaga överensstämmer med Camillas ovanstående uppfattning. Både rektor och förskollärare riktar missnöjdhet mot styrkedjan, där Petras argument kan tolkas som att rätt till stöd behöver argumenteras för.

[...] jag måste ju se till att barnen får det stöd som de har rätt till, vilket är jättesvårt ska jag säga. Jag har varit jättefrustrerad nu några veckor där jag till och med varit nästan suttit och lite skällt på enhetschef för barnhälsan. (Petra)

Som framgår av ovanstående citat uppstår ett dilemma mellan rektor och barnhälsan kring perspektivtagandet av barnet i behov av särskilt stöd vilket bidrar till en frustration. Att få rätt typ av stöd är något som avgörs i samråd med barnhälsan, vilket tolkas vara komplext utifrån Petras uppfattning. Utsagan kan förstås som att barn i behov av särskilt stöd är en enhetsfråga som regleras av expertiskompetens som avgör vilken typ av stödsatser som ska tillämpas. Insatserna ställs inte i relation till hur verkligheten ser ut och vilka möjligheter som verksamheten har till förfogande.

Malins utsaga sätter ord på rektorns uppdrag att organisera verksamheten gällande personal samt eventuella resurser för att tillgodose behoven.

Budget nu då som faktiskt påverkar. Och mitt uppdrag som rektor då, det är ju att jag ska se till att det finns resurser [...] sen om jag får organisera om utifrån den personal [...] organisation jag har, det kan vara att jag behöver göra en justering i organisationen då. [...] Självklart i min roll så styr budgeten också, men budgeten kan ju egentligen inte gå över skollagen. Men den är trixig. (Malin)

Motsättningen i Malins utläggning är att budgeten kontrollerar vilka förutsättningar som finns för att tillsätta resurser för barn i behov av särskilt stöd. Likväl skildras budget i relation till skollag, "Ibland måste jag faktiskt anställa en resurs för att det ska tillgodoses" vilket enligt tolkning ger uttryck för att barn i behov av särskilt stöd har blivit en ekonomisk fråga snarare än barnets rätt till stöd. Eftersom styrningen sker i högre nivåer och i synnerhet budgeten, innebär att konsekvenserna av dessa faller på verksamheten. Detta bidrar till att förskollärare inte kan fullfölja sitt uppdrag kring barn i behov av särskilt stöd.

8 Diskussion

Det här avsnittet inleds med att diskutera studiens metod, följt av resultatdiskussion som redovisar studiens viktigaste resultat förankrat i den teoretiska utgångspunkten och tidigare forskning, för att besvara studien syfte och forskningsfrågor. Därefter sammanfattas studiens resultat och diskuteras i relation till förskolläraryrket, vetenskaplig grund, beprövad erfarenhet och eventuella didaktiska konsekvenser för förskolan. Studiens kunskapsbidrag motiveras för att avslutningsvis ge förslag för vidare forskning.

8.1 Metoddiskussion

I denna studie har flera aspekter diskuterats för att framställa en passande metod utifrån vald teoretisk utgångspunkt, fenomenografi (Svensson & Åkerblom, 2023). Under arbetets gång har styrkor och svagheter identifierats som har format studien. Olika metoder ställdes mot varandra i syfte att hitta lämpliga tillvägagångssätt. Intervjumetoden stod för en stor del av hur fenomenet barn i behov av särskilt stöd kunde ge relevant empiri för studien. En hypotesprövande intervjumetod upplevde vi främjade jämlika förutsättningar för respondenterna att besvara frågorna, såväl som den strukturerade intervjuguiden (Kvale & Brinkmann, 2021). Efter de genomförda intervjuerna diskuterades intervjuförloppet i sin helhet, vi upplevde en viss otrygghet eller nervositet hos några av respondenterna vilket ansågs vara ett resultat av envägskommunikationen. Valet av en halvstrukturerad intervjuguide ställdes således i relation till upplevelsen och spekulationer kring huruvida dialogsamtal hade kunnat underlätta för vissa respondenter (Kvale & Brinkmann, 2021). Fördelen med dialogsamtal är att maktasymmetrin hade kunnat suddats ut mellan oss och respondenterna och bidragit till ett mer lättamt samtalsklimat. En nackdel är däremot att den insamlade empirin riskerade att bli bred och

variationerna av uppfattningar kunnat bli svåranalyserade. Med hänsyn för studiens tidsram i vårt förfogande innebar bortfall av respondent att vi ställdes inför utmaningen att hitta en ersättare. Därav beslutades att erbjuda olika intervjuformer för att underlätta deltagandet. Den mejlbaserade intervjun i relation till den muntliga innebar att förutsättningarna förändrades, respondenten hade möjlighet att framställa svar som inte var beroende av maktsymmetri eller tid (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2022).

Transkriberingen av intervjuerna var ett omfattande arbete men upplevdes relativt hanterbart med hjälp av dikteringsfunktionen i den mening att större delar av underlaget blev korrekt översatt. Transkriberingen krävde korrigeringar för att återge ett ordagrant analysunderlag som stämmer överens med utsagorna, vilket vi anser mer komplicerat och tidskrävande. Tolkningar av respondenternas uppfattningar var en process som krävde ett gediget arbete med att analysera, bearbeta, sortera och kategorisera. Detta ställde oss inför dilemmat att utsagorna ibland kunde tolkas olika, vilket innebar att vi fick bearbeta och analysera utsagorna ur flera synvinklar flertalet gånger. Av anledning till helhetsuppfattning behövde vår gemensamma tolkning vara enhetlig, för att därefter kunna synliggöra centrala delar i utsagorna följt av/och vidare identifiering av huvudområden i studien (Dahlgren & Johansson, 2019).

8.2 Resultatdiskussion

Resultaten presenteras i enlighet med tidigare identifierade huvudområden: *definierat synsätt, likvärdig utbildning och ramfaktorer*. Likt resultatredovisningen bryts de ned i dimensioner som berör huvudområdet. Studiens resultat diskuteras och problematiseras genom tolkningar i relation till tidigare forskning.

8.2.1 Definition

Det identifierade huvudområdet "definition" resulterade i två dimensioner för att belysa förskollärare och rektorers varierade uppfattning av fenomenet barn i behov av särskilt stöd. Uppfattningen som uppstått kring varför dessa yrkesroller har en varierad uppfattning av fenomenet kan vara baserad på uppdragsfördelningen som avgör hur barn i behov av särskilt stöd kan definieras. Uppfattningen som uppstår kan vara direkt relaterat till hur en rektor behöver reglera hur diskursen om barn i behov av särskilt stöd definieras i förskolekontexten. Faktorer som ligger till grund för detta påstående är att fenomenet kategoriseras i varierande uppfattningar, utan att benämna att barnet kan vara ett resultat av samhällsliga krav på hur ett barn bör vara (Svensson & Åkerblom, 2023). Det finns särskiljande drag som definierar barnet i behov av särskilt stöd till den utsträckning att diagnosbaserade faktorer har en större betydelse än barnet som inte uppfyller särskilda kriterier (jmf Tideman refererad i Lutz, 2013). Urskiljningen som framkommer mellan yrkesgrupperna i resultatet kan utifrån förskollärarnas perspektiv vara att synen på barnet i behov av särskilt stöd som konstruktion är beroende av det relationella sammanhanget (jmf Sheridan m.fl., 2011; Ginner Hau m.fl., 2022). Förskollärarnas uppfattning är att barn i behov av särskilt stöd är ett resultat definierat av både samhällsnormer och pedagogens personliga värderingar. Fenomenet uppfattas förlägga barnet i en subjektsposition som beslutas av vuxnas makt att definiera. Att barn hamnar i en subjektsposition är oundvikligt i förskolans kontext, men vad händer när barn i behov av särskilt stöd blir en fråga om definition? Utifrån uppfattningarna har fenomenet en mångfacetterad betydelse som Palla (2021) nämner, vilket sätter läroplanens tolkningsbarhet i fokus.

8.2.1.1 Konstruktivistiskt synsätt

Utsagorna har många liknelser med Pallas (2021) studie om det konstruerade begreppet barn i behov av särskilt stöd. Saras utsaga kan tolkas som att det individuella barnet regleras av samhällsnormer som har liknelser med att barn i behov av särskilt stöd har ett fastställt kriterium (jmf Tideman refererad i Lutz, 2013). Inom denna samhällsnorm går att synliggöra hos båda utsagorna att den inte är förenlig med den variation av behov som existerar i förskolan. Palla (2021) skriver att utsagorna kan innebära en mångfasetterad betydelse för att beskriva ett barn i behov av särskilt stöd i olika sammanhang med och utan diagnoser. Att barn hamnar i en subjektposition härleds även till den maktpositionen personalen reflekterat eller oreflekterat hamnar i. Som Sara beskriver är den stora barngruppen en faktor som har en betydelsefull inverkan på hur barns behov osynliggörs i strävan om att bli sedda. Detta skapar en kontrovers mellan det individuella barnets behov och otillräckligheten hos personalen att göra prioriteringar som tillskriver vissa barn egenskapen att vara en belastning (Palla, 2021; Sandberg m.fl. 2010). Vidare nämner Angelica att barn i behov av särskilt stöd inte överensstämmer med diagnosbaserade uttalanden och att alla barn kan vara i behov av särskilt stöd en viss period. En liknande slutsats ges av Sandberg m.fl. (2010) som menar att behovet av särskilt stöd kan vara kort- och långsiktigt men inte hänvisas till en specifik grupp av barn. Således kan begreppet ses som en social konstruktion där olika behov eller beteenden har en betydande roll för att beskriva det individuella barnets särskilda behov. Barnet utifrån dessa utsagor kan tolkas som kontextualiserade behov som kan förändras beroende på hur normer präglar verksamhetens pedagogiska syn samt i vilka sammanhang barnet blir till i en kontext (Palla, 2021).

8.2.1.2 Kategoriskt synsätt

Ett kategoriskt synsätt betonas i rektorernas uppfattning som utgör en tydlig urskiljning mellan de två yrkesgrupperna (Svensson & Åkerblom, 2023). Malins uppfattning är att barn i behov av särskilt stöd är förenligt med diagnoser medan för icke diagnostiserade barn görs extra anpassningar. I Sandbergs m.fl. (2010) studie kategoriseras barnperspektivet som i utsagan går att hänvisa till två av dem. Barn i behov av särskilt stöd är per definition ett diagnosbaserat begrepp. För att anses vara i behov av särskilt stöd krävs det en formellt uttalad diagnos (jmf Tideman refererad i Lutz, 2013). Detta synsätt kan tolkas som reglering utanför rektorns mandat som påverkar definitionen mellan förskollärare och rektor. Som Malin uttrycker behöver ett tydliggörande kommuniceras vad gäller urskiljning av en extra anpassning och ett särskilt behov. Extra anpassning definieras med koppling till Sandbergs m.fl. (2010) identifierade kategori, barn som behöver ytterligare stöd. Malin delar den uppfattningen om att barn med extra anpassningar innebär stöttning för att klara av sin vardag, anpassningar som ligger på förskollärarens ansvar (Lpfö18, 2018). En förskjutning sker således mellan förskollärarens tolkning av barn i behov av särskilt stöd och rektorns uppfattning.

I Petras uppfattning om hur barn i behov av särskilt stöd definieras urskiljer sig från Malins uppfattning som tar avstamp i samtliga identifierade kategorier (Svensson & Åkerblom, 2023). Barn i behov av särskilt stöd är ett resultat påverkat av både arv och miljö. Petras uppfattning om arv och miljö går att hänvisa till alla Sandbergs m.fl. (2010) identifierade kategorier. Barn kan vara i behov av särskilt stöd kort- och långsiktigt, det kan finnas både formellt uttalade diagnoser och barn som behöver stöttning för att klara sin vardag. En sådan begreppsdefinition kategoriseras för att förstå vad som påverkar att barnet är i behov av särskilt stöd. Det kan menas vara ett verktyg för att kartlägga vilka aspekter av barnet eller organisationen som behöver anpassas (jmf Ginner Hau m.fl., 2022). Det individuella barnet står i centrum utifrån Petras uppfattning på varför barn är i behov av särskilt stöd. För att kunna identifiera utmaningar eller svårigheter krävs förståelse för barnet sett till arv såväl som ett resultat av sin omvärld.

8.2.2 Likvärdig utbildning

Likvärdig utbildning är en diskurs som samtliga respondenter lyft i relation till uppfattningen av fenomenet. Att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd har rätt till en likvärdig utbildning är en genomgående samstämmig uppfattning för respektive yrkesgrupp. Därför är variationen av uppfattningar en fråga om vilka aspekter respondenterna riktar sitt fokus mot vilket synliggör urskiljningen (Svensson & Åkerblom, 2023). Utsagorna och dess variation av uppfattningar centreras kring styrdokument och förskollärarens roll att skapa förutsättningar för barn i behov av särskilt stöd att tillägna sig utbildningen.

8.2.2.1 Förskollärarens roll

Förskollärarens roll har framkommit som en essentiell faktor för att skapa en likvärdig utbildning för alla barn och i synnerhet beakta barn i behov av särskilt stöd (Lpfö18, 2018). Uttalanden kring likvärdig utbildning har framhävt olika aspekter av förskollärarens roll, aspekterna innefattar planering, förhållningssätt, utformning av miljö, kartläggning, hanlingsplaner samt kompetens att inkludera barn i behov av särskilt stöd i verksamhetens alla delar.

Ginner Hau m.fl. (2022) skriver att den främsta betydelsen för inkluderande arbetsprocess utgörs av social interaktion, planering, barns inflytande, dokumentation och anpassat material. Dessa aspekter anknyts till Camillas uppfattning av att inkludering är en central del av den likvärdiga utbildningen. Inkludering som paraplybegrepp i arbetet med barn i behov av särskilt stöd ringar in förskollärarens ansvar att skapa likvärdiga villkor för barnen att kunna delta i verksamheten. En viktig poäng i Camillas uppfattning är att inkludering behöver genomsyra barnet ur alla aspekter den är beroende av (Ginner Hau m.fl., 2022). Förskollärarens roll blir av vikt för att kunna synliggöra kritiska delar i utbildningen och i vilket sammanhang barnet är i behov av särskilt stöd.

Sett ur en varierande synvinkel som även berör hur likvärdig utbildning genomförs lyfter Malin kartläggning av barnet och eventuella handlingsplaner för att underlätta. Likt Ackah-Jnr och Fluckiger (2013) anses stödinsatser vara en nyckelfaktor för att skapa en inkluderande praktik. Kartläggning och handlingsplaner kan likställas med stödinsatser och dess funktion att göra verksamheten anpassad efter barnets behov av särskilt stöd. Likvärdig utbildning är en rättighet för alla barn, som genom kartläggning och handlingsplan kan säkerställa att barnets särskilda behov är inkluderat i planering av verksamheten (Lpfö18, 2018).

Emma belyser kompetensen att utforma inkluderande undervisning för barn i behov av särskilt stöd (jmf Sheridan m.fl., 2011). Att förskolläraren besitter adekvat kunskap i arbetet med barn i behov av särskilt stöd är av vikt (Lindqvist & Nilholm, 2013; Sheridan m.fl., 2011). Lindqvist och Nilholm (2013) framhåller rektorers upplevelser att inkludering och varför barn kan vara i behov av särskilt stöd betraktas utifrån pedagogisk kompetens att anpassa sin verksamhet. Camilla och Emma delar denna uppfattning, förskolläraren har ett särskilt ansvar att säkerställa att en likvärdig utbildning bedrivs. Malin beskriver hur "flexibel" förskolan är när det gäller att hitta metoder anpassat för det enskilda barnet (jmf Sheridan m.fl., 2011). Kopplat till det Malin betonar är handlingsplaner ett verktyg som kan säkerställa att barn i behov av särskilt stöd synliggörs och ges möjlighet att vara inkluderad i verksamheten (jmf Skolinspektionen, 2017).

8.2.2.2 Styrdokument

Styrdokument (Lpfö18, 2018; Skollagen, 2010:800; Unicef, 2018) är dokument som ska införlivas för att skapa en likvärdig utbildning i det praktiska arbetet och särskilt beakta barn som är i behov av särskilt stöd. Att arbeta utifrån Styrdokument och säkerställa att särskilda behov blir tillgodosedda är perspektiv som Sara och Malin för fram. Det är ett ansvar förskolan har, Sara lyfter det utifrån det ansvar förskollärare har och förankrar det även i barnkonventionen. Malins perspektiv betonar det ansvar förskolan har utifrån Skollagen för barn att klara av utbildningen, men att det uppstår målkonflikter i praktiken mellan grupp och individ.

Uppfattningen kring att barn i behov av särskilt stöd är ett ansvar inom styrdokumentet i förskolan är Sara och Malin eniga om. Att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd ska införlivas i uppdraget bör inte vara en fråga om målkonflikter, Skollagen är tydligt formulerad och ska uppfyllas. Att barn i behov av särskilt stöd blir en fråga om målkonflikter kan innebära att fenomenet förlorar sitt fäste för likvärdig utbildning som står i 1 kap. 5 § skollagen (2010:800). Eftersom barn i behov av särskilt stöd ingår i förskolans uppdrag kan en transparent förståelse för barnet vara av vikt, att gemensamt reflektera över vilka värderingar och normer som präglar verksamhetens syn på barn och barns rätt till adekvat stöd (jmf Skolinspektionen, 2017).

Sara hänvisar till läroplanen och dess strävansmål att särskilt beakta barn i behov av särskilt stöd, vilket är i enlighet med förskolans uppdrag att bedriva en likvärdig utbildning (Lpfö18, 2018)). Sheridan m.fl. (2011) belyser olika dimensioner av förskollärarkompetensen i sin studie, att lärare ringar in innehållskunskap relaterat till läroplansmål. Innehållskunskap belyser Saras uppfattning gällande läroplansmål, i studien framhävs demokratiska och grundläggande värderingar i arbetet. Sara betonar att arbetet ska beakta barn i behov av särskilt stöd och vikten av lärarens innehållskunskap kan anses vara betydande i den likvärdiga utbildningen. Att besitta innehållskunskap av läroplanen är att ha förståelse för uppdraget kring barn i behov av särskilt stöd för att sedan kunna översättas och implementeras i verksamheten. Det anknyter även till Sheridans m.fl. (2011) dimension av kunskapens kompetens, utveckling av kunskap sker genom erfarenhet och teoretisk kunskap för att närma sig en förståelse för läroplanens mål. Sara betonar FN:s barnkonvention, bestämmelserna i styrdokumentet är bindande i förskolans arbete med likvärdig utbildning, av denna anledning är erfarenhet och teoretisk anknytning avsevärda färdigheter för att säkerställa att barnen blir tillgodosedda sina särskilda behov. I Malins uppfattning ställs en problematik i relation till målkonflikter. En- till- en-arbete är något som Malin uppfattar krockar med lagar och förskolans rutiner. Individualiserad undervisning är utom förskolans uppdrag men det uppstår en komplexitet utifrån den aktuella förskolan. Sheridan m.fl. (2011) sätter lärarens simultana kapacitet som en aspekt av komplexiteten i lärarens uppdrag. Läraren har flera uppgifter fortlöpande vilket bidrar till att dilemman uppstår. Dessa dilemman kan kontrasteras mot den likvärdiga utbildningen, att skapa förutsättningar för barn i behov av särskilt stöd kan hamna i skymundan när en-till- en-arbete krockar mot lagen som Malin beskriver.

8.2.3 Ramfaktorer

Sett till ramfaktorer har respondenternas uppfattningar urskilts och synliggjort flera variationen av barn i behov av särskilt stöd som fenomen inom områdena *kompetens*, *gruppstorlek* och *resurser*. Helhetsuppfattningen syftar till att ramfaktorer har en väsentlig inverkan på varför barn kan vara i behov av särskilt stöd. Ramfaktorerna bidrar till att fenomenet kan vara en indirekt aspekt av vilka förutsättningar förskollärare och rektorer har i uppfattningen av det. Uppfattningarna har flera liknelser som berörs ur olika perspektiv och anses vara uppfattat

utifrån sitt uppdrag. Variationen av uppfattning som påverkas av ramfaktorer kan medföra att barn i behov av särskilt stöd kan förstås som en segregerad företeelse som hamnar i skymundan (Svensson & Åkerblom, 2023).

Barn i behov av särskilt stöd har gått från att vara en riktlinje som sätter förskollärare och rektorers kompetens att definiera till att vara en ramfaktor som avgör hur definitionen ska tolkas. Barn i behov av särskilt stöd anses vara en ekonomisk faktor i uträttandet av gruppstorlekar, resurser och kompetens. Den budget som förskolan tilldelas kan förstås vara otillräcklig till den utsträckning att Skollagen hamnar i periferin, vilka konsekvenser uppstår när budgeten överskrider 8 kap. 2 § skollagen (2010:800)? Förskoleverksamheten ska utgå från en helhetssyn såväl vad gäller barnets behov som utformning av verksamheten. Den ekonomiska faktorn kan i längden ha en avgörande roll på verksamhetens kvalitet i den mening att den strama budgeten ger varken rektor eller förskollärare förutsättningar att utföra sina uppdrag. Förutsättningar som är av vikt för att främja likvärdig utbildning och tillgodose särskilt stöd.

8.2.3.1 Kompetens

Att som förskollärare besitta kompetens att planera, tillägna sig strategier och vara inåtblickande är egenskaper som flera respondenter uppfattar som viktiga i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. En variation uppstår däremot mellan Emma, Petra och Angelica vars uppfattningar synliggör urskiljning av fenomenet inom dimensionen kompetens (Svensson & Åkerblom, 2023). Urskiljningen består av bristande kompetens att anpassa lärandet vilket skapar ett skuldbeläggande hos barnet, förskollärarens kompetens i centrum och det inåtblickande, att vara reflekterande kring sin förmåga att bemöta barnet.

Palla (2021) visar i sin studie att det pressade läget har en betydande faktor i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Det leder till att personalen behöver punktmarkera utåtagerande barn, sett ur denna faktor skriver Sandberg m.fl. (2010) att tiden inte räcker till att synliggöra barnen. Vidare kan även bristen på kompetens som Emma lyfter ligga i linje med Pallas (2021) beskrivning, att barnet hamnar i en subjektposition som egentligen inte har med barnets bristande förmåga att göra, utan personalens oförmåga att blicka inåt. Även Lindqvist och Nilholm (2013) synliggör lärarens kompetens i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Barnen är inte ett resultat av sin vilja att misslyckas utan ett resultat av den kontext som inte är anpassad efter barnets behov. Angelica och Emma delar samma uppfattning, att barn i behov av särskilt stöd är ett kompetensperspektiv på hur anpassning i undervisning och miljö organiseras utifrån vilka behov barnen har. Petra beskriver däremot den självreflekterande kompetensen som väsentlig i uppfattningen av barn i behov av särskilt stöd. Denna uppfattning är en urskiljning av Emma och Angelicas uppfattning kring pedagogisk kompetens (Svensson & Åkerblom, 2023), för att anpassa verksamheten behöver arbetslaget gemensamt reflektera över vilka brister som synliggörs hos den enskilde personalen. Ett sådant synsätt beskriver Ackah-Jnr och Fluckiger (2023), i reflektion går det att synliggöra vilka brister som finns samt att behovet av reflekterande diskussioner lyfts som viktiga när implementering av lämpliga metoder sker.

8.2.3.2 Gruppstorlek

Stora barngrupper som påverkande faktor är enhetlig uppfattning hos Sara och Emma. Uppfattningarna styrker att barn i behov av särskilt stöd hamnar i skymundan, barnen osynliggörs som en effekt av tidsbrist och minskad personaltäthet (Ginner Hau m.fl., 2022). Sara beskriver att barn som blir utåtagerande är en konsekvens av brist på tillgodosedda behov. Att ickeönskvärda beteende blir goda beteenden, i den mening att barnen på så vis synliggörs.

Problematiken som uppstår när barn definieras utifrån egenskaper eller förmågor är att barn berövas sin individualism. Definitionen uppstår i relation till gruppen i stället för att reflektera inåt, vad är det som påverkar att barnets svårigheter uppstår? Denna uppfattning betonas i Pallas (2021) studie, att de stora barngrupperna bidrar till att barn i behov av särskilt stöd konstrueras och fastställer att barnen anses vara avvikande från normen. Det kan problematiseras utifrån att barnen revolterar i jakt på uppmärksamhet men i stället benämns som belastningar. I samma anda beskriver Emma att antalet barn i behov av särskilt stöd ökar när förutsättningarna inte är tillräckliga (jmf Ginner Hau m.fl., 2022). I ett långsiktigt perspektiv kan stora barngrupper ha långvariga konsekvenser för barn att tillägna sig utbildningen (Ginner Hau m.fl., 2022). Både Sara och Emma benämner det som tydliga riskfaktorer när rätt till stöd diskuteras, förskolan ska vara en plats för utbildning och inte en plats för barnen att misslyckas utifrån rådande struktur. När barn i behov av särskilt stöd hamnar i en maktkamp där individ kontra grupp blir ett ställningstagande för förskollärarna riskerar den likvärdiga utbildningen att bli ett begrepp som utelämnar barnen att kämpa för den (jmf Sandberg m.fl., 2010).

8.2.3.3 Resurser

Med utgångspunkt i Camilla, Petra och Malins beskrivningar genomsyras utsagorna av motsättningar kring otillräcklighet att tillgodose barns olika behov, rätt till stöd via barnhälsan och ekonomiska förutsättningar. Utsagorna pekar på bristen av resurser i förskolan både som expertiskompetens att ge adekvat stöd för enskilda barn och barngruppen samt hur budgeten reglerar rätten till resursstöd (Ackah-Jnr & Fluckiger, 2023; Ginner Hau m.fl., 2022; Palla, 2022). Camilla vädjar om att högre upp i styrkedjan förse förskolan med resurser och kompetens för att kunna tillgodose barn i behov av särskilt stöd med rätt typ av stöd och anpassningar. Arbetsbelastningen anses vara hög och påföljden blir otillräcklighet att synliggöra barnen. Sandberg m.fl. (2010) diskuterar till dilemmat Camilla uttrycker, otillräckligheten beror på att likvärdiga anpassningar för barn i behov av särskilt stöd inte tillhandahålls. En känsla av att den höga arbetsbelastningen osynliggör barnen. Uteblivet resursstöd innebär att förskolläraren inte kan utföra sitt uppdrag och att kompetensen inte är tillräcklig för att tillgodose dessa särskilda behov. Hög arbetsbelastning leder till att barn i behov av särskilt stöd uppfattas vara en påverkan av resursbrist.

Även Petras uppfattning kring rätt typ av stöd för barn i behov av särskilt stöd utifrån ett rektorsperspektiv handlar om resursbrist (jmf Ginner Hau m.fl., 2022). I Petras beskrivning berör perspektivtagandet barn i behov av särskilt stöd, rätt typ av stöd är en enhetsfråga om hur och vilka resurser som tillämpas. Camilla och Petra uttrycker att resurser är väsentliga insatser för arbetet med barn i behov av särskilt stöd, hos Camilla vädjas om resurser för att klara sitt uppdrag medan Petra belyser motsättningen att argumentera för det enskilda barnet. Jämfört med Sandbergs m.fl (2010) och Ackah-Jnr och Fluckiger (2023) är extra resurser en främjande faktor för att barn i behov av särskilt stöd ska kunna delta i verksamheten. Problematiken ur dessa perspektiv är att barn i behov av särskilt stöd är beroende av expertiskompetens och när den är obefintlig eller otillräcklig uppstår ett dilemma mellan individ kontra grupperspektiv. I Malins utsaga tas resursperspektivet upp ur en ekonomisk synvinkel. Barn i behov av särskilt stöd är en fråga om budget som reglerar om barn har rätt till stöd (jmf Palla, 2021). Budgeten styr förskolans förutsättningar och en kontroversiell syn uppstår när Malin uttrycker mellan raderna att budgeten går över Skollagen. Palla (2021) hänvisar till att resursstöd har blivit en fråga om ekonomiska övervägningar. Ekonomin styr förskolans förutsättningar vilket styrker att budgeten har ett större inflytande än barns rätt till särskilt stöd. Den reglerande budgeten innebär att förskolan behöver kompromissa med vad likvärdig utbildning står för vilket inte är förenligt med Skollagen (2010:800). Barns rätt till utbildning är inte något att förhandla om,

när den likvärdiga utbildningen blir ett förhandlingsunderlag kompromissas barnets lärande och utveckling.

8.3 Slutkommentar

Begreppet barn i behov av särskilt stöd har historiskt förändrats utifrån samhällsordningar och synen på barnet och kan fortfarande ses som ett föränderligt fenomen baserat på yrkesrollernas uppfattningar (jmf Lutz, 2013). Studien har visat att uppfattningen kring barn i behov av särskilt stöd är varierad bland utsagorna och har lik- och olikheter bland yrkesgrupperna. Förskollärare och rektorer har berört fenomenet ur olika synvinklar som kan bero på uppdragsbeskrivning och personliga värderingar. Fenomenet kan förstås som delar oskiljaktiga från varandra, uppfattningarna har ingen tydlig linje för hur barn i behov av särskilt stöd förstås. Barn i behov av särskilt stöd har visat sig vara ett mångfacetterat fenomen som är föränderligt och behöver förstås i relation till kontext. Styrdokument som avses att följas och implementeras bidrar till att skapa ett tolkningsutrymme kring vad fenomenet har för betydelse. Läroplanen (Lpfö,18, 2018) belyser strävansmål och riktlinjer för hur förskolor ska arbeta men bjuder också in till fria tolkningar av vilka barn som är i behov av särskilt stöd. Det framgår tydligt att uppfattningarna inte har en enhetlig definition mellan yrkesgrupperna och kan få konsekvenser för barnets rätt till stödjande insatser (Svensson & Åkerblom, 2023).

Studiens kunskapsbidrag önskar belysa en variation av uppfattningar kring begreppet barn i behov av särskilt stöd genom att synliggöra fenomenet utifrån de två yrkesgrupperna, förskollärare och rektor. Studien bidrar till att vara både kritisk och öppensinnad inför fenomenet och förstå att det finns en komplexitet när diskursen lyfts. Vårt bidrag till vidare forskning är en förlängning av studiens resultat. Varför lyfts definition, likvärdig utbildning och ramfaktorer när barn i behov av särskilt stöd diskuteras? Är det beroende av den samhällsordning som råder eller är dessa huvudområden viktiga för diskursen. Ramfaktorer som identifierats i denna studie upplever vi har en påverkan för hur respondenterna uppfattar fenomenet oberoende av yrkesgrupp. Det kan vara en avgörande faktor för hur barn i behov av särskilt stöd definieras. Under processen för studien diskuterades resursbrist, styrkedja och hur barn i behov av särskilt stöd kan tolkas vara en politisk fråga. Dessa dimensioner har bidragit till funderingar om den långsiktiga påverkan diskursen om fenomenet kan ha i utbildningsväsendet och för förskolläraryrket?

Referenslista

- Ackah-Jnr, F. R., & Fluckiger, B. (2023). Leading inclusive early childhood education: the architecture of resources necessary to support implementation and change practice. *International journal of disability, development and education* 70(1), 56–76
<https://doi.org/10.1080/1034912X.2021.1885013>
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2022). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 8-16). Liber.
- Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod - en handbok*. (2 uppl.). Liber.
- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2021). *Statistisk verktygslåda 0 : att förstå och förändra världen med siffror*. Studentlitteratur.
- Dahlgren, L. O., & Johansson, K. (2019). Fenomenografi. I A. Fejes, & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys*. (s. 179-192). Liber.
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 56-78). Liber.
- Ginner Hau, H., Selenius, H., & Björck Åkesson, E. (2022). A preschool for all children?— Swedish preschool teachers' perspective on inclusion. *International journal of inclusive education*, 26(10), 973-991.
<https://doi.org/10.1080/13603116.2020.1758805>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Lindqvist, G., & Nilholm, C. (2013). Making schools inclusive? Educational leaders' views on how to work with children in need of special support. *International journal of inclusive education*, 17(1), 95-110. <http://dx.doi.org/10.1080/13603116.2011.580466>
- Lundgren, U, P. (2020). Förskolans framväxt och styrning. I A-L, Lindgren., N, Pramling., & R, Säljö (Red.), *Förskolan och barns utveckling - grundbok för förskollärare*. (s.29–46). Gleerups.
- Lutz, K. (2013). *Specialpedagogiska aspekter på förskola och skola: möte med det som inte anses lagom*. Liber
- Läroplan för förskolan - Lpfö18* (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>
- Läroplan för förskolan - Lpfö98* (1998). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a6549ad/1553957859396/Om%20f%C3%B6rskolans%20l%C3%A4roplan;%20Regeringens%20f%C3%B6rord%20till%20l%C3%A4roplanen.pdf>
- Läroplan för förskolan - Lpfö98* (1998: Reviderad 2010). Skolverket.
<https://www.sagokistan.se/Lpfo98%20rev%202011%20upplaga%202.pdf>

- Palla, L. (2021). När barn blir till belastning och problem i förskola: Om behov av särskilt stöd och resurser i ett pressat läge. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 26(4), 7-29. <https://doi.org/10.15626/pfs26.04.01>
- Sandberg, A., Lillvist, A., Eriksson, L., Björck-Åkesson, E. & Granlund, M. (2010). "Special support" in preschools in Sweden: preschool staff's definition of the construct. *International journal of disability, development and education*, 57(1), 43-57. <https://doi.org/10.1080/10349120903537830>
- SFS 2010:800. *Skollag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/#K2
- Sheridan, S., Williams, P., Sandberg, A., & Vuorinen, T. (2011). Preschool teaching in Sweden – a profession in change. *Educational Research*, 53(4), 415-437. <https://doi:10.1080/00131881.2011.625153>
- Skolinspektionen. (2017). *Förskolans arbete med barn i behov av särskilt stöd*. <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2017/forskolans-arbete-med-barn-i-behov-av-sarskilt-stod/>
- SOU 1972:26. *Förskolan del 1: Betänkande av 1968 års barnstugeutredning*. <https://lagen.nu/sou/1972:26>
- SOU 1974:27. *Förskolan del 2: Betänkande av 1968 års barnstugeutredning*. <https://lagen.nu/sou/1972:27>
- SOU 1974:53. *Skolans arbetsmiljö: Betänkande avgivet av utredningen om skolans inre arbete – SIA*. <https://lagen.nu/sou/1974:53#sid3-text>
- Svensson, L., & Åkerblom, A. (2023). Fenomenografi om undervisning i förskolan. I A. Åkerblom, A. Hellman, & N. Pramling (Red.), *Metodologi - för studier i, om och med förskolan*. (s.89-106). Gleerups.
- Svensson, P., & Ahrne, G. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 24-39). Liber.
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html>
- Åberg-Bengtsson, L., & Pramling, N. (2023). Data att räkna med - om att använda siffermaterial i ett vetenskapligt uppsatsarbete. I A. Åkerblom, A. Hellman, & N. Pramling (Red.), *Metodologi - för studier i, om och med förskolan*. (s.185-204). Gleerups.
- Öberg, P. (2022). Livshistorieintervjuer. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 79-92). Liber.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Hej, vi är tre studenter på förskolläraryrket från Göteborgs Universitet som ska skriva vårt examensarbete om hur förskollärare och rektorer uppfattar uppdraget med barn i behov av särskilt stöd i relation till styrdokument. Vår studie syftar till att uppmärksamma hur dessa yrkesroller uppfattar begreppet barn i behov av särskilt stöd i sin verksamhet och hur det tolkas utifrån rådande styrdokument. Vidare i studien kommer vi inför resultatet jämföra den insamlade datan med yrkesprofessioner på respektive förskola. Vi ska genomföra en kvalitativ studie som innebär att vi intervjuar och för ljudinspelning som datainsamling med separata deltagare. Vi använder oss av en fenomenografisk teoretisk utgångspunkt vilket innebär att vi är intresserade av era uppfattningar kring fenomenet barn i behov av särskilt stöd. Vi riktar oss till er förskola om förfrågan om att delta i vår studie och hoppas ni vill medverka. Deltagare och förskola kommer i undersökning och slutgiltiga examensarbete anonymiseras av etiska skäl i enlighet med konfidentialitetskravet. Vid avslutat examensarbete raderas all insamlade data. Inför mötet avstås även underskrift för samtycke och att ni tagit del av information för medverkan för att tillgodose konfidentialitetskravet. Intervjun beräknas ta 30–40 min och 11 frågor kommer ställas. För att skapa en trygg intervjumiljö för medverkande vill vi tillgodose önskingar om hur många av oss ska vara med på intervjuerna, vår förhoppning är att alla tre kan vara med men vi har förståelse för er önsking. Av anledning till vår teoretiska utgångspunkt har vi valt att inte skicka frågor i förväg för att få så autentiska/spontana svar som möjligt.

Önskat intervjutillfälle v.15 av anledning för omfattningen av arbetet, vi ber er att snarast kontakta oss med datum och tid. Vi värdar om effektiviteten för er verksamhet och oss att rektor och förskollärare bokas in under samma dag. Om v.15 inte fungerar får ni gärna återkomma med andra tider.

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående mailadresser:

Med vänliga hälsningar,

Amy Dahlström: Gusxxxxxxxx@student.gu.se
Danar Carreño-Hama: Gusxxxxxxxx@student.gu.se
Jennifer Carreño-Hama: Gusxxxxxxxx@student.gu.se

Handledare
Ann-Katrin Sward
Ann-katrin.sward@gu.se
Institution för pedagogik och specialpedagogik
Göteborgs Universitet

Bilaga 2: Intervjuguide

1. Vad har du för utbildning och hur länge har du arbetat inom förskolan?
2. Vad är din erfarenhet av barn i behov av särskilt stöd?
3. Har du fortbildat dig inom detta område på något sätt?
4. Hur uppfattar du begreppet behov?
5. Hur uppfattar du begreppet särskilt stöd?
6. Kan du berätta om din uppfattning kring begreppet barn i behov av särskilt stöd?
7. Vad anser du kan ligga till grund för att barn är i behov av särskilt stöd?
8. Enligt din uppfattning, vad anser du utmärker barn i behov av särskilt stöd i förhållande till resterande barngrupp?
9. Hur uppfattar du ditt uppdrag utifrån läroplanen när det gäller barn i behov av särskilt stöd?
10. Hur uppfattar du att samsynen kring begreppet barn i behov av särskilt stöd mellan dig som förskollärare/rektor och rektor/förskollärare ser ut?
11. Har du några övriga tillägg som du känner att du vill lyfta?